

Visuotinės karo prievoles galimybių vertinimo studija



2021





Turinys

Santrauka | 4

Įvadas | 7

1. Galimo visuotinio šaukimo mastas (imtis) ir projekcijos | 8
2. Galimo visuotinio šaukimo išteklių poreikis | 18
 - 2.1. Šaukimo administravimas | 19
 - 2.2. Karo prievolinkų sveikatos tikrinimas | 22
 - 2.3. Visuotinės NPPKT papildomi ištekliai | 25
 - 2.3.1. LK infrastruktūros poreikis | 25
 - 2.3.2. Ginkluotės, karinės įrangos ir technikos poreikis | 28
 - 2.3.3. NPPKT karių išlaikymas ir jų rengimas | 29
 - 2.3.4. LK personalo ir dalinių išlaikymas | 31
3. Papildomų išteklių finansavimo poreikis | 33
4. Valstybės gynybos poreikiai, karinė logika ir galimos karinės implikacijos | 37

Išvados | 41



Santrauka



Sprendimas ar likti prie esamo šaukimo modelio, ar įvesti visuotinę karą prievolę, ar plėtoti alternatyvią krašto apsaugos tarnybą turėtų būti priimamas tik po išsamių diskusijų su visuomene ir institucijomis. Sprendimą įvesti visuotinę karą prievolę būtų galima priskirti ambicingam visos valstybės projektui, kuris pareikalautų itin kruopštaus valstybės (piliečių, valstybės institucijų ir verslo) pasirengimo įgyvendinti plataus masto pokyčius ne tik krašto apsaugos sistemoje (toliau – KAS), bet ir kitose srityse, kartu atsakingai įvertinant visas pasekmes, kaštus ir prisiimant rizikas dėl kariuomenės modelio ir valstybės gynybos koncepcijos kaitos. **Ši studija yra analitinis pagrindas sprendimų priėmėjui ir politinio proceso dalyvių diskusijai dėl visuotinės karą prievolės įvedimo ir nėra išsami įgyvendinamumo studija. Studijos išvadose nėra siūloma įvesti visuotinę karą prievolę, o pateiktas tik vertinimas dėl galimo pašaukti asmenų skaičiaus, šaukimui reikalingų resursų, nauda ir galimos implikacijos, jei toks sprendimas būtų priimtas.** Rengiant studiją buvo remtasi Lietuvos kariuomenės (toliau – LK) turima esamo šaukimo statistika, demografiniais statistikos duomenimis, sociologiniais tyrimais ir LK karine bei ekspertine patirtimi, vykdant modernizacijos projektus bei infrastruktūros plėtrą. Priėmus politinį sprendimą dėl to, ar ir koks visuotinės karą prievolės modelis būtų taikomas Lietuvoje, reikėtų atitinkamo detalaus priemonių plano.

Šios studijos rezultatai rodo, kad visuotinės karą prievolės įvedimo atveju kartu būtų **pereinama prie kitokios nei šiuo metu įgyvendinama gynybos koncepcijos** – nuo „pašaukti kariuomenės poreikius atitinkantį asmenų skaičių“ prie „pašaukti kuo didesnę asmenų skaičių“ iš tų, kam bus nustatytas privalomas šaukimas. Toks koncepcinis pokytis sukeltų tiek teigiamas, tiek neigiamas implikacijas, kurių vertinimas pateiktas studijoje. Tinkamai įvertinus ir pasvėrus rizikas, garantavus nuoseklų ir ilgalaikį valstybės įsipareigojimą, visuotinės karą prievolės įvedimas ne tik **tarnautų kaip atgrasymo priemonė ir pilietinės visuomenės ugdymo garantas, bet ir galėtų duoti neabejotiną naudą valstybei ir piliečiams asmeniškai**. Socialinis teisingumas, visuomenės ir kariuomenės ryšio stiprinimas, fizinių, socialinių įgūdžių, taip pat specifinių gebėjimų jaunuoliams suteikimas – visa tai būtų galimos platesnės visuotinės karą prievolės įvedimo implikacijos.

Vienas esminių visuotinės karą prievolės galimybių vertinimo aspektų buvo nustatyti, kas ir kiek asmenų galėtų būti kasmet privalomai pašaukiami atlikti nuolatinę privalomąją pradinę karą tarnybą (toliau – NPPKT). Į tarnybą

galimai pašauktų jaunuolių **skaičius studijoje nustatytas remiantis 5 pagrindinėmis prielaidomis**: būtų šaukiami jaunuoliai, baigę pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklą ir sulaukę 18/19 m. amžiaus; karą prievolės atlikimo atidėjimo dėl studijų aukštojoje mokykloje pagrindas būtų panaikintas; faktinė neatvykstančiųjų į karą prievolės šaukimo padalinis dalis sumažėtų; turėtų mažėti atleidimo nuo karą prievolės ir karą prievolės atidėjimo atvejų skaičius; asmenų, pripažintų netinkamais atlikti nuolatinę privalomąją pradinę karą tarnybą (toliau – NPPKT) dėl sveikatos būklės, dalis didėtų. Įvertinus šias prielaidas, išskirti **du** galimi visuotinio šaukimo modeliai: **1) šaukiami 18/19 m. vaikinai, apie 6 100 kasmet; 2) šaukiami 18/19 m. vaikinai ir merginos, apie 11 900 kasmet.**

Visuotinio šaukimo įgyvendinimo kaštų (finansų, personalo, laiko) analizė atlikta vertinant papildomus kaštus, kurie būtų patiriami siekiant į tarnybą pašaukti **papildomą karą prievolinių skaičių (lyginant su 2021 m. numatytais 3 828)**. Studijoje vertintos šaukimo administravimo, karą prievolinių sveikatos tikrinimo, taip pat naujų kariuomenės vienetų kūrimo ir išlaikymo išlaidos. Studijos rezultatai rodo, kad šaukiant tik vaikus, reikėtų kurti 4, vaikus ir merginas – 14 naujų kariuomenės „batalionų“. Remiantis tipine lengvojo motorizuotojo pėstininkų bataliono struktūra, vertintos infrastruktūros, ginkluotės, karinės įrangos ir technikos, šauktinių išlaikymo ir karinio rengimo, reikalingo papildomo kariuomenės personalo ir dalinių išlaikymo išlaidos. Nustatyta, kad iki visuotinio šaukimo visiško įgyvendinimo vien tik pradinės investicijos į infrastruktūrą, ginkluotės, karinės įrangos ir technikos įsigijimą turėtų siekti **ne mažiau kaip 415 mln. Eur**, jei būtų šaukiami tik vaikinai, ir **apie 1,5 mlrd. Eur**, jei būtų šaukiami vaikinai ir merginos. Visuotiniam karą prievolės modeliui išlaikyti kasmet reikėtų skirti atitinkamai **apie 80 mln. Eur** (tik vaikinai) arba **apie 220 mln. Eur** (vaikinai ir merginos). Įgyvendinimo terminai apskaičiuoti, įvertinant laiką, kuris būtų reikalingas pasirengti ir įgyvendinti masišką naujų kariuomenės investicijų ir statybų programą. Studijos rezultatai parodė, kad iki visiško visuotinės karą prievolės įgyvendinimo reikėtų ne mažiau kaip 6–8 metų (pasirengimui, aprūpinimui ir infrastruktūros sukūrimui).

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 
FINANSAI (valstybės biudžeto lėšos)	Papildomai * kasmet skirti vidutiniškai po 110 mln. Eur, arba 0,21 proc. BVP	Papildomai 1 kasmet skirti vidutiniškai po 290 mln. Eur, arba 0,6 proc. BVP
PERSONALAS	PKT kariai – 702 Civiliai – 52 Iš viso: 754	PKT kariai – 2332 Civiliai – 182 Iš viso: 2514
Anksčiausia galima šaukimo data (jei sprendimas būtų priimtas 2022 m.)	2028 m. arba (n+6) metai po sprendimo priėmimo	2030 m. arba (n+8) metai po sprendimo priėmimo

* Palyginti su šiuo metu krašto apsaugos sistemos planuojamais asignavimais 2022–2031 m., t. y. papildomai pridedant prie šiuo metu planuojamo asignavimų augimo.



Visuotinio šaukimo įgyvendinimo kaštų analizė parodė, kad sprendimo įgyvendinimui būtinas ilgalaikis valstybės įsipareigojimas skirti papildomus asignavimus KAS. Siekiant išlaikyti dabartinius LK modernizacijos tempus ir pereiti prie visuotinio šaukimo, priklausomai nuo pasirinkto visuotinio šaukimo modelio **KAS kasmet skiriami asignavimai turėtų būti nuo 0,2 iki 0,6 proc. BVP didesni, nei šiuo metu planuojami, t. y. siekiant 2030 m. gynybai skirti 2,5 proc. BVP, ši ambicija turėtų būti padidinta atitinkamai iki 2,7 arba 3,1 proc. BVP.** Analizėje nustatytas papildomų asignavimų poreikis apima vien tik visuotiniam šaukimui įgyvendinti reikalingas lėšas, todėl ypač svarbu nesumaišyti su planuojamais LK plėtros poreikiais. Priešingu atveju kils rizika, kad Krašto apsaugos ministerijai (toliau – KAM) skiriami asignavimai bus nukreipti į visuotinio šaukimo įgyvendinimo užtikrinimą, bet ne į karinių pajėgumų plėtrą, taip „iššaldant“ LK vystymąsi. Be to, visuotinio šaukimo įvedimas padidintų personalo išlaikymui skiriamų gynybos išlaidų dalį, taip atsirastų rizika viršyti NATO rekomendacijas, pagal kurias personalo išlaikymui neturėtų būti skiriama daugiau kaip 50 proc. visų gynybos išlaidų.

Studijoje taip pat siekta identifikuoti visuotinio šaukimo įvedimo **implikacijas Lietuvos gynybinei galiai.** Dabartinis mišrios kariuomenės modelis (iki 4 000 NPPKT karių) tiesiogiai išplaukia iš galiojančios valstybės gynybos koncepcijos ir operacinių planų, o šaukimo apimtys tokios, kad efektyviai pildomas kariuomenės rezervas, kartu sudaromos sąlygos tvariai LK plėtrai ir modernizacijai. Be to, pagal studijos rezultatus būtų galima teigti, kad šiuo metu iš dalies jau yra realizuojamas 18–23 metų amžiaus karo prievolinkų vaikinų visuotinio šaukimo modelis, nes praktiškai neįmanoma išvengti karo prievolinko šaukimo procedūrų, jeigu tarnyba nėra atidėta dėl studijų. Todėl toliau reikėtų diskutuoti dėl alternatyviosios tarnybos išplėtimo galimybių. Tikėtina, kad dėl visuotinės karo prievolės įvedimo reikėtų peržiūrėti karo meto LK struktūrą, valstybės gynybos koncepciją ir operacinius planus, dėti ypač dideles pastangas ir skirti išteklius, siekiant tinkamai aprūpinti sparčiai didėjantį rezervą, iš naujo įvertinti jo integravimo į kariuomenę ir panaudojimo būdus. Galimai kiltų poreikis koreguoti LK vienetų funkcijas: dalis LK taikos meto vienetų nuo kovinės veiklos turėtų pereiti prie mokomosios, NPPKT „batalionai“ veiktų tik kaip mokomieji vienetai. Norint, kad jie taptų veiksmingais koviniais vienetais, be kitų reikšmingų aspektų, taip pat būtų reikalingi papildomi resursai, siekiant užtikrinti batalionų aprūpinimą atitinkamomis karinėmis atsargomis, logistikos priemonėmis ir pan. Dėl išaugusio profesinės karo tarnybos (toliau – PKT) karių, reikalingų NPPKT kariams rengti, poreikio jų rengimas būtų labiau orientuotas ne į karinių kompetencijų ugdymą ir kolektyvinį kovinį rengimą, bet į mokomąją veiklą, susijusią su NPPKT karių rengimu. Papildomų „batalionų“ poreikis dar labiau pagilintų jaunesniųjų vadų, taip pat ir būrių vadų trūkumo problematiką, kuri yra aktuali nuo NPPKT atkūrimo 2015 metais. Visa tai kelia riziką, kad viena iš visuotinio šaukimo įvedimo pasekmių gali būti **sumažėjusi LK kovinė galia ir pailgėjęs reagavimo laikas.**

Taigi, esminis klausimas dėl visuotinės karo prievolės įvedimo yra šis: ar valstybė šiuo metu yra pasirengusi prisiimti iš tokio sprendimo išplaukiančius kaštus ir kitus įsipareigojimus ir valdyti rizikas, susijusias su jo įgyvendinimu.

Visuotinės karo prievolės galimybių studiją KAM parengė vykdydama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 236.2 papunkčio nuostatą „Didinti šauktinių skaičių“ ir Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 11.2.2 papunkčio nuostatą „Parengti visuotinės karo prievolės galimybių vertinimo studiją“ Pagrindinis dėmesys studijoje skirtas vienam iš visuotinės karo prievolės atlikimo būdų – karo tarnybai (karo prievolė kaip sistema aptariama bendrais bruožais).

Įvadas

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 236.2 papunktyje įtvirtinta nuostata, kad „nuoseklus perėjimas prie universalaus (vyrų ir moterų) ir visuotinio šaukimo yra siekiama, tačiau praktinis šio tikslo įgyvendinimas bus galimas tik esant plačiam politiniam sutarimui, tinkamam kariuomenės pasirengimui ir finansavimui, numačius adekvatų pereinamąjį laikotarpį“. Vykdydama šią nuostatą bei Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planą, Krašto apsaugos ministerija atliko visuotinės karo prievolės galimybių studiją.

Atspirties tašku nagrinėjant visuotinio šaukimo įvedimo galimybes yra klausimas, kuo visuotinis šaukimas skirtingai nuo dabartinio karo prievolės modelio. Pažymėtina, kad 2015 m. atnaujintas šaukimas į NPPKT pirmaisiai veikia kaip kariuomenės komplektavimo instrumentas, t. y., Seimas kasmet nustato kariuomenės poreikius atitinkantį NPPKT karių skaičių, kuris pasiekiamas atsitiktine tvarka šaukiant karo prievolinkus į tarnybą. Priėmus sprendimą įvesti visuotinę karo prievolę, pagrindinis tikslas būtų ne pašaukti iš anksto apibrėžtą karo prievolinkų skaičių, o pašaukti kuo didesnį skaičių asmenų iš tų, kam bus nustatytas privalomas šaukimas. Atsižvelgiant į tai, kokios būtų pasirinktos privalomumo apimtys bei įvertinus demografines tendencijas, šioje studijoje nagrinėjami du galimi visuotinio šaukimo modeliai:

1. **Į NPPKT privalomai būtų šaukiami vaikinai iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo, sulaukę 18/19 m. amžiaus;**
2. **Į NPPKT privalomai būtų šaukiami vaikinai ir merginos iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo, sulaukę 18/19 m. amžiaus.**

Nagrinėdama šių modelių įgyvendinimo galimybes, KAM taip pat nustatė jų preliminarines finansines, aprūpinimo, karines ir kitas implikacijas KAS bei tikėtinus įgyvendinimo terminus. Analizės metu taip pat identifikuotas preliminarus visuotinės karo prievolės poveikis kitoms valstybės valdymo sritims: švietimui, teisėsaugai ir teisėtvarakai, savivaldos institucijoms, darbo rinkai ir pan.

Ši studija turėtų būti traktuojama kaip analitinis pagrindas sprendimų priėmėjų ir politinio proceso dalyvių diskusijai dėl visuotinės karo prievolės įvedimo ir konkretaus modelio pasirinkimo Lietuvoje. Būtina atkreipti dėmesį, kad tai nėra išsami įgyvendinamumo studija: jei po išsamių diskusijų su visuomene ir institucijomis būtų apsispręsta įvesti visuotinę karo prievolę, atskirai turėtų būti patvirtintas detalus šio sprendimo įgyvendinimo priemonių planas ir kiti reikalingi teisės aktai. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad studijoje koncentruojamasi į karo prievolės atlikimą atliekant karo tarnybą. Karo prievolės sistema, kaip visuma, įskaitant ir alternatyvius karo prievolės atlikimo būdus, aptariama tik bendrais bruožais. Šių klausimų išsamiam vertinimui būtų reikalinga papildoma analizė.



1. GALIMO VISUOTINIO ŠAUKIMO MASTAS (IMTIS) IR PROJEKCIJOS

Nustatant visuotinio šaukimo masto (imties) projekcijas, buvo remiamasi penkiomis pagrindinėmis prielaidomis, kurios suteikia galimybę prognozuoti visuotinę NPPKT atliekančių jaunuolių skaičių:

1. **Karo prievolinkų amžius ir lytis.** Ši analizė remiasi prielaida, pagal kurią į visuotinę NPPKT būtų šaukiami jaunuoliai, baigę pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklas ir sulaukę 18/19 m. amžiaus. Remiantis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos (toliau – LKA) atliktų apklausų duomenimis, jaunuoliai, sulaukę 15–19 m. amžiaus, yra didžiausias savo noru tarnauti LK ir atlikti NPPKT potencialas (apklausos duomenimis, 56 proc. apklaustųjų). Vyresniame amžiuje atsirandantys įsipareigojimai darbui ir šeimai gali mažinti motyvaciją atlikti NPPKT. Pagal KAM užsakymą atlikti tyrimai taip pat rodo vis dar išliekantį palankų požiūrį į NPPKT atlikimą savanoriškai, ypač tarp jaunimo (žr. 1 paveikslą), tačiau paskutinių metų šaukimo statistika rodo, kad savanoriškais pagrindais norinčiųjų atlikti NPPKT gretos mažėja – tai visuotinio šaukimo atveju kels daug iššūkių, ypač didinant šauktinių skaičių. Taip pat būtina pažymėti, kad visuotinio šaukimo kontekste svarbus yra ir lyties klausimas, todėl šiame vertinime yra nagrinėjami du pagrindiniai visuotinės NPPKT formavimo modeliai, suformuoti pagal šaukiamųjų amžių ir lytį: **pirmasis**, pagal kurį privalomai būtų šaukiami tik vaikinai, sulaukę 18/19 m. amžiaus (iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo, o tarnybos vengimo atveju – ir vėliau) (šiuo atveju merginoms galėtų būti paliekama teisė savanoriškai rinktis tarnybą, tačiau detalios visos sąlygos galėtų būti svarstomos priėmus sprendimą įvesti visuotinę karo prievolę), ir **antrasis** modelis, kurio atveju privalomai būtų šaukiami tiek vaikinai, tiek merginos, sulaukę 18/19 m. amžiaus (iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo).

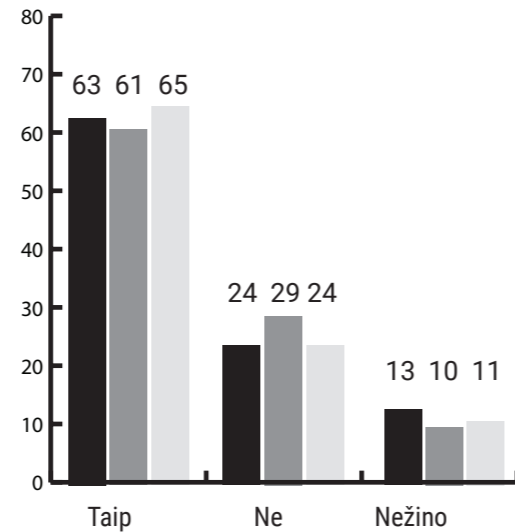


Ar norėtumėte atlikti NPPKT?



Taip 38 %
 Ne 43 %
 Sunku pasakyti 19 %

Ar pritartumėte jums artimo žmogaus prenimui savanoriškai atlikti NPPKT? %



2018 m.
 2019 m.
 2020 m.

Egzistuoja stiprus ryšys tarp žmogaus amžiaus ir noro atlikti NPPKT. 15–19 m. amžiaus grupėje noras tarnauti kariuomenėje didžiausias (LKA tyrimas).

↓
56 % 15–19 m. amžiaus grupė
33 % 20–25 m. amžiaus grupė
26 % 26–30 m. amžiaus grupė

Palankus požiūris į savanorišką NPPKT auga. 18–25 m. amžiaus grupėje – vienas didžiausių (KAM tyrimas).

↓
69 % 18–25 m. amžiaus grupė
73 % 26–35 m. amžiaus grupė
70 % 36–45 m. amžiaus grupė
61 % 46–55 m. amžiaus grupė
58 % 56 ir vyresni

1 pav. JAUNUOLIŲ POŽIŪRIS Į NPPKT*

* Duomenys pagal LKA tyrimą „Jaunuolių (15–30 m.) nuomonės tyrimai“ (2016 m.) ir pagal KAM užsakymą bendrovės „Spinter tyrimai“ atliktas apklausas (2018–2020 m.).

2. **Karo prievolės atlikimo atidėjimo dėl studijų aukštojoje mokykloje pagrindas.** 2015 m. grąžinus šaukimą į NPPKT, atidėjimo pagrindas dėl studijų aukštojoje mokykloje buvo išlaikytas. Remiantis Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (toliau – LAMA BPO) duomenimis, į aukštąsias mokyklas pastaraisiais metais įstoja apie 30–36 proc. abiturientų, atitinkamais metais baigusių bendrojo lavinimo mokyklą. Šioje analizėje daroma prielaida, kad ateityje toks atidėjimo pagrindas būtų panaikintas ir ši dalis abiturientų turėtų būti šaukiama į NPPKT.
3. **Neatvykstančiųjų į karo prievolės padalinius dalis.** Remiantis šaukimų į NPPKT statistika, vidutiniškai apie 30 proc. visų šaukiamų karo prievolinkų dėl įvairių priežasčių neatvyksta į regioninius karo prievolės ir komplektavimo skyrius (toliau – RKPKS). Šioje analizėje daroma prielaida, kad siekiant kuo platesnio visuotinio principo realizavimo, faktinė neatvykstančiųjų į karo prievolės padalinius dalis turėtų mažėti ir sudarytų apie 10 proc. visų šaukiamų karo prievolinkų. Tai lemtų sugriežtintos šaukimo procedūros, galimos taikytinos nuobaudos bei griežtesnis valstybės institucijų požiūris. Taip pat reikėtų peržiūrėti šiuo metu taikomas bei įdiegti naujas šaukimo priemones, įvertinus tai, kad nemaža dalis jaunuolių gyvena užsienio šalyse. Kartu turėtų būti ugdomas jaunuolių požiūris į karo prievolę kaip tam tikrą gyvenimo etapą – dar besimokant mokykloje iš anksto jau būtų žinoma, kad baigus mokyklą teks atlikti pareigą valstybei.
4. **Kiti atleidimo nuo karo prievolės ir karo prievolės atidėjimo pagrindai.** Pastarųjų metų šaukimų statistika rodo, kad kasmet NPPKT yra atidedama ar nuo jos atleidžiami nuo 18 iki 52 proc. jaunuolių. Atsižvelgiant į tai, kad visuotinio šaukimo atveju šaukiami karo prievolinkai būtų jaunesnio amžiaus nei šiuo metu šaukiami (šiuo metu šaukiami 18-23 metų karo prievolinkai), atitinkamai turėtų mažėti ir pagal Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymą (toliau – Karo prievolės įstatymas) numatytų atleidimo nuo karo prievolės ir karo prievolės atidėjimo atvejų taikymo skaičius. Tikėtina, kad atleidimo ir atidėjimo atvejai sudarytų apie 7 proc. (iš jų: 2 proc. tarnaujantys PKT ar įgiję parengtumą, 3 proc. neįgalieji ir neveiksnūs, 2 proc. – teisti) nuo šaukiamų karo prievolinkų skaičiaus. Visuotinio šaukimo modelyje galėtų išlikti tokie atleidimo ir atidėjimo nuo NPPKT atvejai: asmens neįgalumo, asmens teistumo, šeiminių padėties ar ypač svarbių aplinkybių, dėl kurių būtų padaryta žala šauktiniui, jo šeimos nariams arba jų turtui, atvejai.
5. **Karo prievolinkų, pripažintų netinkamais tarnybai dėl sveikatos būklės, dalis.** Remiantis pastarųjų metų šaukimų duomenimis, iš karo prievolinkų, pradėjusių ir atlikusių sveikatos patikros procedūras, nuo 42 iki 46 proc. yra paskelbiami netinkamais atlikti NPPKT. Prognozuojant karo prievolinkų skaičių, daroma prielaida, kad asmenų, pripažintų netinkamais tarnybai dėl sveikatos būklės, dalis ateityje gali siekti apie 48 proc. Pirmiausia tai apsaugos ministerijos pateikiamus rodiklius, vaikų ir jaunuolių sveikatos būklė yra blogėjanti, todėl ir visuotinio šaukimo atveju prognozuojamas didėjantis netinkamų dėl sveikatos būklės jaunuolių skaičius. Reikšminga ir tai, kad pagal esamą NPPKT modelį šaukimas organizuojamas savanoriškumo principu, todėl jaunuoliai, savo noru pasirinkę tarnybą LK, yra labiau motyvuoti ir geresnės sveikatos būklės. Visuotinio šaukimo atveju dėl bendro didesnio šaukiamų karo prievolinkų skaičiaus proporcingai turėtų didėti ir netinkamų dėl sveikatos būklės dalis.



Toliau 1 lentelėje pateikiamos apibendrintos visuotinio šaukimo vertinime taikomos prielaidos.

1 lentelė. PRIELAUDŲ APIBENDRINIMAS

Kriterijus	Esama (faktinė situacija)	Prielaidos galimo visuotinio šaukimo atveju	
		Šaukiami visi vaikinai (18/19 m.)	Šaukiami visi vaikinai ir merginos (18/19 m.)
1. Imties formavimas atsižvelgiant į asmens lytį ir amžiaus grupę	Privalomai šaukiami vaikinai (18–23 m.), savanoriškai – visi (18–38 m.)	Šaukiami visi vaikinai (18/19 m.)	Šaukiami visi vaikinai ir merginos (18/19 m.)
2. Karo prievolės atlikimo atidėjimo dėl studijų aukštojoje mokykloje pagrindas	30–36 proc.	Netaikoma	
3. Neatvykstančiųjų į karą prievolės padalinius dalis	apie 30 proc.	10 proc.	
4. Atleidimo nuo karą prievolės ir karą prievolės atidėjimo pagrindai	18–52 proc.	7 proc.	
5. Karą prievolinkų, pripažintų netinkamais dėl sveikatos būklės, dalis	42–46 proc.	48 proc.	

Būtina atkreipti dėmesį, kad šioje analizėje atliktas tik preliminarus rizikų dėl tarnybos vengimo vertinimas. Efektyviam visuotinio šaukimo įgyvendinimui reikėtų numatyti konkrečias priemones, skirtas šioms rizikoms valdyti, pvz., numatyti galimybę pašaukti jaunuolį ir vėlesniame amžiuje, taip jaunuoliams nesudarant nepagrįstų lūkesčių ateityje išvengti tarnybos, nustatyti reikalavimą, kad neatlikus privalomosios karą tarnybos be pateisinamų priežasčių (teisės aktuose nustatytų išimčių), aukštosios mokyklos tokio jaunuolio nepriimtų studijuoti ir pan. Taip pat būtų galima svarstyti ir tam tikras skatinamąsias priemones, pvz., lengvatos taikymą gyventojų pajamų mokesčiui. Kiekvienu atveju būtina kompleksiskai įvertinti tokių priemonių naudą ir sąnaudas bei įvertinti, kad baudimo ir skatinimo priemonių įvedimas lemtų ir diskriminacinių aspektų atsiradimą, kuris jaunuoliui ateityje turėtų ne tik vertybinių, bet ir socialinių, kultūrinių, teisinių ar net ekonominių padarinių (pvz., negalėtų studijuoti ir įgyti aukštojo išsilavinimo, gauti vairuotojo pažymėjimo ir pan.). 2 lentelėje pateiktos orientacinės galimo visuotinio šaukimo šauktinių skaičiaus projekcijos 2021–2040 m., parengtos remiantis Lietuvos statistikos departamento demografiniais Lietuvos gyventojų duomenimis ir atsižvelgiant į visas aukščiau aptartas prielaidas. Prielaidos buvo taikytos 4 žingsniais: pirma, surinkti Lietuvos 19-mečių gyventojų demografiniai duomenys (taikant 1 ir 2 prielaidas), antra nustatytas atvykstančiųjų tikrintis sveikatą asmenų

skaičius (3 ir 4 prielaidos), trečia – nustatytas pagal sveikatą tinkamų tarnybai asmenų skaičius (5 prielaida). Ketvirtame žingsnyje nustatytas kasmet galimų pašaukti asmenų skaičius (2021–2040 m. vidurkis). Būtina pažymėti, kad dėl neigiamų demografinių tendencijų, ypač susijusių su mažėjančiu gimstamumu (emigracija daugiau išsūkių sukelia administruojant karą prievolinkus ir galimai mažina motyvaciją tarnauti, nes silpnėja ryšys su gimtąja šalimi), ateityje taps vis sunkiau visuotinai į NPPKT pašaukti didesnį jaunuolių skaičių. Todėl kasmet galimo pašaukti jaunuolių skaičiaus duomenis (imtį) patartina peržiūrėti ne rečiau kaip kas 5 metus. Pavyzdžiui, lyginant 2017 ir 2021 m. statistinius duomenis, kiekvienoje grupėje (tiek vaikinų, tiek ir merginų) galimas pašaukti jaunuolių skaičius vidutiniškai sumažėjo apie 200 žmonių. Neigiamos Lietuvos demografinės tendencijos atspindėtos 2 paveikslų diagramose.

2 lentelė. GALIMAS PAŠAUKTI 19-MEČIŲ SKAIČIUS VISUOTINIO ŠAUKIMO ATVEJU



METAI	Bendra 19-mečių imtis			Galimas pašaukti 19-mečių skaičius		
	Vaikinai ir merginos	Vaikinai	Merginos	Vaikinai ir merginos	Vaikinai	Merginos
2021	26 166	13 392	12 774	11 293	5 780	5 513
2022	25 162	12 959	12 203	10 860	5 593	5 267
2023	25 514	13 143	12 371	11 012	5 673	5 339
2024	25 208	12 839	12 369	10 880	5 541	5 338
2025	25 228	12 898	12 330	10 888	5 567	5 322
2026	25 345	12 871	12 474	10 939	5 555	5 384
2027	25 627	13 117	12 510	11 061	5 661	5 399
2028	27 298	13 991	13 307	11 782	6 039	5 743
2029	28 923	14 839	14 084	12 483	6 405	6 079
2030	28 732	14 685	14 047	12 401	6 338	6 063
2031	28 677	14 819	13 858	12 377	6 396	5 981
2032	28 961	14 811	14 150	12 500	6 392	6 107
2033	28 662	14 560	14 102	12 371	6 284	6 086
2034	29 306	15 045	14 261	12 648	6 493	6 155
2035	30 685	15 765	14 920	13 244	6 804	6 439
2036	30 385	15 749	14 636	13 114	6 797	6 317
2037	28 948	14 917	14 031	12 494	6 438	6 056
2038	28 309	14 413	13 896	12 218	6 221	5 998
2039	27 410	14 089	13 321	11 830	6 081	5 749
2040	25 100	13 004	12 096	10 833	5 613	5 221

	Vaikinai ir merginos	Vaikinai	Merginos
Vidurkis	≈ 11 900	≈ 6 100	≈ 5 800



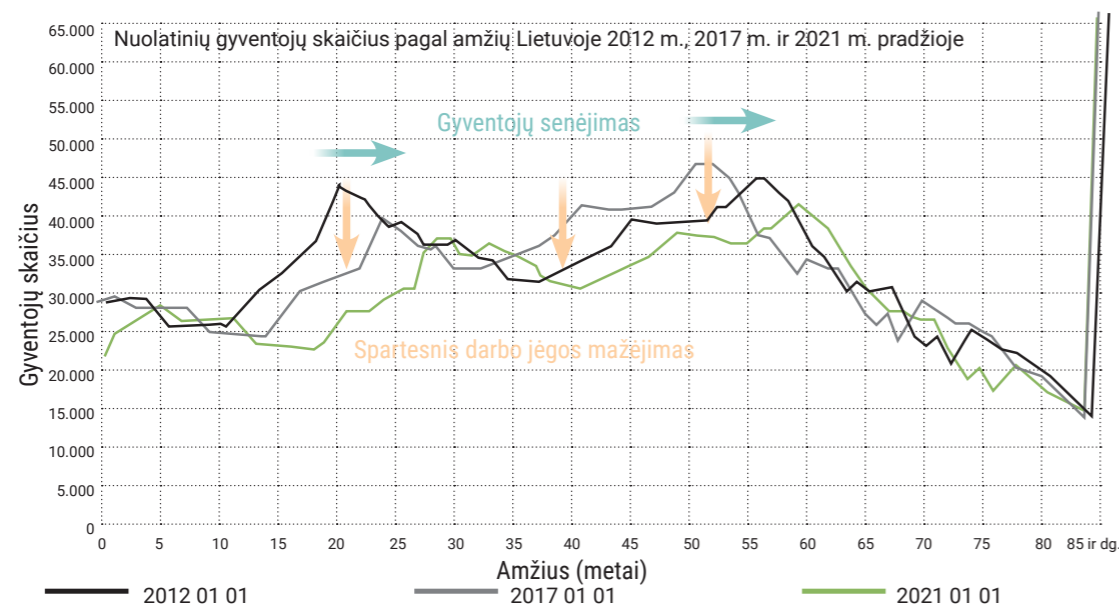
Remiantis 2 lentelėje pateiktais duomenimis, nustatyta, kad, jei būtų pasirinkta alternatyva į NPPKT privalomai šaukti iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo ir sulaukus 18/19 m. amžiaus tik vaikus, kasmet galėtų būtų pašaukiama vidutiniškai apie 6 100 jaunuolių. Jei būtų pasirinkta alternatyva į NPPKT privalomai šaukti iš karto po pagrindinio/vidurinio ugdymo mokyklos baigimo ir sulaukus 18/19 m. amžiaus vaikus ir merginas, kasmet galėtų būtų pašaukiama vidutiniškai apie 11 900 jaunuolių (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. GALIMAS KASMET PAŠAUKTI JAUNUOLIŲ SKAIČIUS (IMTIS) VISUOTINIO ŠAUKIMO ATVEJU

Šaukimo modelis	Galimas kasmet pašaukti jaunuolių skaičius (imtis)
Šaukiami visi vaikinai (18/19 m.) 	6 100
Šaukiami visi vaikinai ir merginos (18/19 m.) 	11 900

Būtina pažymėti, kad dėl neigiamų demografinių tendencijų ateityje taps vis sunkiau visuotinai į NPPKT pašaukti didesnį jaunuolių skaičių. Todėl kasmet galimo pašaukti jaunuolių skaičiaus duomenis (imtį) partartina peržiūrėti ne rečiau kaip kas 5 metus. Pavyzdžiui, lyginant 2017 ir 2021 m. statistinius duomenis, kiekvienoje grupėje (tiek vaikinų, tiek ir merginų) galimas pašaukti jaunuolių skaičius vidutiniškai sumažėjo apie 200 žmonių. Neigiamos Lietuvos demografinės tendencijos atspindėtos 2 paveikslu diagramose.

2 pav. NEIGIAMOS DEMOGRAFINĖS TENDENCIJOS LIETUVOJE*



*KAM analizė pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis.

Toliau 4 lentelėje pateiktas šiuo metu esamo ir galimo visuotinio šaukimo į NPPKT modelių palyginimas.

4 lentelė. ESAMO IR GALIMO NPPKT MODELIŲ PALYGINIMAS

	Dabartinis NPPKT modelis	Visuotinė karo prievolė
Šaukiamieji	18–23 m. vyrai – privalomai 18–38 m. visi – savanoriškai	I alternatyva: 18/19 m. vyrai – privalomai; II alternatyva: 18/19 m. vyrai ir moterys – privalomai
NPPKT karių skaičius	3 500 – 4 000	I alternatyva – 6 100; II alternatyva – 11 900
Šaukimo principas	Šaukti, kol bus pašauktas nustatytas skaičius: ■ atsitiktine tvarka sudaromas karo prievolininkų sąrašas (didesnis nei reikia pašaukti į tarnybą); ■ pirmiausia šaukiami savanoriai ir iš sąrašo pareiškę pirmumą. Tik jų nepakankant, taikomas privalomumo principas.	Pašaukti kuo didesnį skaičių iš tų, kam nustatytas privalomas šaukimas
Atleidimo pagrindai	■ sveikata: asmenys, pripažinti neveiksniais arba pripažinti netinkamais tarnybai po Karinės medicinos ekspertizės komisijos (toliau – KMEK), ir asmenys, turintys negalią; ■ moterys; ■ tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai	■ sveikata: asmenys, pripažinti neveiksniais arba netinkamais tarnybai po KMEK, ir asmenys, turintys negalią
Atidėjimo pagrindai	■ mokslas ir studijos: ne vyresni kaip 21 m. bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo mokyklų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai; ■ profesija: Seimo, Vyriausybės, Europos Parlamento ir savivaldybių tarybų nariai, teisėjai, prokurorai, vidaus tarnybos sistemos, Kalėjimų departamento, Valstybės saugumo departamento, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnai; ■ įtariamai ir kaltinami baudžiamajame procese arba atliekantys bausmę; ■ šeiminių aplinkybės: vieni auginantys nepilnametį vaiką, nėsčiosios, asmenų, turinčių negalią, globėjai; ■ neproporcingai didelė žala asmeniniams ar visuomeniniams interesams	■ mokslas: jei dar nebaigta vidurinė mokykla; ■ įtariamai ir kaltinami baudžiamajame procese arba atliekantys bausmę; ■ šeiminių aplinkybės ir kitos ypač svarbios aplinkybės, dėl kurių būtų padaryta žala šauktiniui, jo šeimos nariams arba jų turtui



Esamo NPPKT modelio vertinimas. Dabartinis modelis, kai kasmet į NPPKT yra pašaukiama iki 4 000 karių, tiesiogiai išplaukia iš galiojančios valstybės gynybos koncepcijos ir operacinių planų, o šaukimo apimtys yra tokios, kad maksimaliai išnaudojama esama infrastruktūra (trūkstant nuolatinės, naudojama laikinoji infrastruktūra) ir turimi pajėgumai, efektyviai yra pildomas kariuomenės rezervas, kartu sudaromos sąlygos tvariai LK plėtrai ir modernizacijai. Be to, šiuo metu iš dalies jau yra realizuojamas 18–23 metų karo prievolinkų vaikinių visuotinis šaukimas, nes praktiškai neįmanoma išvengti 18–23 metų amžiaus karo prievolinko šaukimo procedūrų, jeigu tarnyba karo prievolinkui nėra atidėta dėl studijų ar karo prievolinkas nėra nuo jos atleistas.

Dabartiniam modeliui sukurti ir išlaikyti 2015–2020 m. yra išleista jau beveik 260 mln. Eur, arba kasmet po beveik 6 proc. KAS skiriamų asignavimų. Į šią sumą įskaičiuojamos ne tik tiesioginės, bet ir netiesioginės išlaidos, tokios kaip medikų ir instruktorių darbo užmokestis, infrastruktūros išlaikymas ir pan. Taip pat svarbu paminėti, kad esamam modeliui didžiąja dalimi buvo naudota esama infrastruktūra bei turima ginkluotė, tuo tarpu visuotinės karo prievolės įvedimas ir šauktinių skaičiaus padidėjimas viršijant dabartinį 4 000 NPPKT karių skaičių pareikalautų daug naujų investicijų.

Alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba, atliekama vietoj NPPKT. Nors šiame vertinime detalai nagrinėjamas visuotinės karo prievolės įgyvendinimas per karinę tarnybą, reikia pažymėti, kad visuotinio ir teisingumo principų užtikrinimui reikėtų sudaryti plačias sąlygas tarnybą atlikti ne tik ginklu. Šiuo metu alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą galima atlikti tik dėl religinių ar pacifistinių priežasčių. Įgyvendinant visuotinę karo prievolę, šie pagrindai turėtų būti išplėsti, įtraukiant ir karo tarnybai dėl sveikatos netinkančius karo prievolinkus. Alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos išplėtimas galėtų būti viena iš visuotinės karo prievolės įgyvendinimo alternatyvų. 5 lentelėje pateikti duomenys, koks galėtų būti maksimalus alternatyviąją tarnybą atliekančių jaunuolių skaičius. Atsižvelgiant į tai, būtų reikalingas detalesnis šios tarnybos atlikimo būdų, jos įgyvendinimo sąlygų, tvarkos ir finansavimo įvertinimas.

5 lentelė. GALIMAS KASMET ALTERNATYVIAJĄ TARNYBĄ ATLIEKANČIŲ JAUNUOLIŲ SKAIČIUS (IMTIS)

	Bendra 19-mečių imtis	Atvykstančių į KMEK jaunuolių skaičius	KMEK pripažintų netinkamais NPPKT jaunuolių skaičius	Galimas kasmet pašaukti į alternatyviąją tarnybą jaunuolių skaičius (imtis)
	(1 prielaida)	(2–3 prielaidos)	(4 prielaida)	
Metinis vidurkis (pagal 2 lentelės duomenis)				
Vaikinai ir merginos	27 482	22 810	10 949	≈ 7 600
Vaikinai	14 095	11 699	5 616	≈ 3 900
Merginos	13 387	11 111	5 333	≈ 3 700

Remiantis 5 lentelėje pateiktais duomenimis ir darant prielaidą, kad **iki 70 proc. KMEK netinkamais pripažintų jaunuolių galėtų atlikti alternatyviąją tarnybą, I alternatyvos (tik vaikinai) atveju kasmet galėtų būti papildomai pašaukiama iki 3 900 jaunuolių, o II alternatyvos (vaikinai ir merginos) atveju – papildomai iki 7 600 jaunuolių.** Būtina pažymėti, kad šioje studijoje nebuvo išsamiai vertinta, koks būtų poreikis ir galimybės tokiam alternatyviosios NPPKT asmenų skaičiui.



2. GALIMO VISUOTINIO ŠAUKIMO IŠTEKLIŲ POREIKIS

Visuotinio šaukimo įgyvendinimo analizė atlikta vertinant šiuos pagrindinius su šaukimu susijusius aspektus: 1) šaukimo administravimas, 2) karo prievolinkų sveikatos tikrinimas, 3) LK infrastruktūra, 4) ginkluotė, karinė įranga ir technika, 5) šauktinių išlaikymas ir karinis rengimas ir 6) LK personalo ir dalinių išlaikymas.

Analizės metu siekta identifikuoti esminius veiklos organizavimo pokyčius ir nustatyti šių pagrindinių išteklių poreikį: finansinių, personalo ir laiko.

2.1. ŠAUKIMO ADMINISTRAVIMAS

Veiklos organizavimo pokyčiai

2015 m. atnaujinus šaukimą į NPPKT ir ženkliai išaugus karo prievolės administravimo apimtims, buvo priimtas sprendimas LK steigti atskirą, tiesiogiai kariuomenės vadui pavaldų vienetą, atsakingą už karo prievolės administravimą ir karinio personalo komplektavimą – Karo prievolės ir komplektavimo tarnybą (toliau – KPKT). 2016 m. liepos mėn. įsteigtoje KPKT yra apie 200 etatų, iš kurių didžioji dalis – PKT kariai. Šiuo metu KPKT sudaro 6 RPKKS, esantys Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir Alytuje ir jiems pavaldūs 18 poskyrių.

Nors šiuo metu negalima numatyti visų galimo visuotinio šaukimo administracinių ir procedūrinių aspektų, galima daryti tam tikras prielaidas, kuriose srityse reikėtų didinti pajėgumus organizuojant visuotinį šaukimą:

- **Šaukimo sąrašas ir šaukimo nurodymai.** Įvedus visuotinę karo prievolę, KPKT tiesiogiai dirbtų su karo prievolinkų registro duomenimis, todėl atsirastų daugiau lankstumo skelbiant atitinkamų metų šaukiamųjų sąrašą. Kita vertus, kaip minėta aukščiau, būtų labai svarbu informuoti jaunuolius apie jų, kaip karo prievolinkų, statuso įgijimą ir jo pokyčius: 1) įrašymą į karinę įskaitą sulaukus 18 m. ir 2) automatinį įtraukimą į šaukiamųjų sąrašą sulaukus 19 m. Nuo 2017 m. buvo atsisakyta šaukimo nurodymų siuntimo registruotu paštu, karo prievolinkų atvykimo ar dokumentų ir informacijos pateikimo datas skelbiant tik internetu ir šį skelbimą prilyginant šaukimo nurodymo išsiuntimui. Tačiau, nesulaukus jokios informacijos iš pašauktų karo prievolinkų, juos vis tiek tenka papildomai informuoti siunčiant pranešimus registruotu paštu. Visuotinio šaukimo kontekste reikėtų iš naujo įvertinti šaukimo nurodymų įteikimo klausimą. Viena vertus, virtualus šaukimo nurodymų įteikimas supaprastina karo prievolės administravimą, tačiau, siekiant užtikrinti kuo didesnę karo prievolinkų atvykimą, reikėtų svarstyti papildomus alternatyvius variantus ir saugiklius, pvz.: informuoti jaunuolius



per e. valdžios vartus ir mokyklų elektroninius dienynus, prievolės vengiančius asmenis įtraukti į policijos ir kitų institucijų naudojamus registrus (tokie asmenys būtų identifikuojami, pvz., sustabdžius kelių policijos patruliams, patikros metu oro uoste ir t. t.), pritaikant kitas šiuolaikines technologijas ir pan. Papildomos priemonės taip pat turėtų būti taikomos ir jaunuoliams, gyvenantiems emigracijoje.

■ **Atvykimo į RPKKS užtikrinimas.** Kaip jau minėta, šiuo metu apie 30 proc. pašauktų karo prievolinkų neatvyksta į RPKKS. Kol kas reikiamas šauktinių skaičius yra užtikrinamas (savanoriai ir pirmumą pareiškę karo prievolinkai sudaro didžiąją dalį NPPKT karių – 2018–2020 m. duomenimis, vidutiniškai tik apie 4 proc. pakviečiama tarnauti privalomumo būdu), tačiau 2021 m. tendencijos rodo, kad ateityje į NPPKT pritraukti savanoriškais pagrindais taps sunkiau. Pagrindinis darbas šiuo metu vyksta su atvykstančiais kandidatais į NPPKT, intensyviai vykdomas verbavimas, o karo prievolinkų paieška ir atsakomybės taikymas vykdomas pagal galimybes. Susiduriama su iššūkiais, kai dalis karo prievolinkų yra nepasiekiami dėl to, kad jie nevykdo jokios ekonominės ir socialinės veiklos Lietuvoje. Tokiu atveju administracinės atsakomybės taikymo ir pašaukimo galimybės yra ribotos. Visuotinio šaukimo atveju šaukimo procedūras tikslingiausia būtų pradėti atlikti iš anksto, karo prievolinkui dar besimokant mokykloje, o vengiančiųjų atvykti paiešką reikėtų vykdyti kur kas intensyviau, plačiau pasitelkiant ir policiją: šiuo metu policija gali atlikti karo prievolinkų paiešką, pristatyti karo prievolinkus, vengiančius atvykti į RPKKS, tačiau bendradarbiavimas tam tikruose regionuose pakankamai komplikotas dėl policijos pajėgumų trūkumo ir požiūrio į paramą karo prievolės administravimui kaip į papildomą funkciją. Kaip dar viena priemonė, galinti padidinti atvykstančiųjų į RPKKS karo prievolinkų skaičių, yra svarstyti ir RPKKS tinklo plėtimą. Be to, šiuo metu taip pat susiduriama su iššūkiu, kad dalis karo prievolinkų nors formaliai turi Lietuvos pilietybę, tačiau visą ar didžiąją dalį savo gyvenimo pragyveno užsienyje (Izraelyje, Pietų Afrikos Respublikoje, Brazilijoje) ir nepalaiko jokio ryšio su Lietuva, todėl jiems reikėtų turėtų būti taikomos specifinės šaukimo procedūros.

■ **Prašymų nagrinėjimas.** Karo prievolinkai gali pateikti individualius prašymus dėl tarnybos atidėjimo dėl neproporcingai didelės žalos jų interesams. 2018–2021 m. duomenimis, tokių prašymų skaičius vidutiniškai siekia iki 3 tūkst. per metus. Tikėtina, kad, šaukiant piliečius iš karto po pagrindinio/vidurinio lavinimo mokyklos baigimo, tokių prašymų būtų mažiau, jei neatsiras naujų būdų siekti atidėti tarnybą. Visuotinės karo prievolės atveju būtina detaliau peržiūrėti ir aiškiau nustatyti kriterijus, pagal kuriuos būtų atidedama NPPKT.

■ **Karo prievolinkų atsakomybė.** Už karo prievolinko pareigų nevykdymą gali būti paskirta administracinė bauda nuo 30 iki 300 eurų, o už vengimą atlikti NPPKT taikoma baudžiamoji atsakomybė: gali būti skiriama bauda, areštas arba laisvės atėmimas iki 3 metų. 2017–2021 m. duomenimis, administracinė atsakomybė kasmet pritaikoma vidutiniškai apie 8 000 karo prievolinkų. Visuotinės karo prievolės atveju ne tik turėtų būti sugriežtintos nuobaudos, bet ir daugėtų jų praktinio taikymo atvejų, siekiant sumažinti vengiančių atlikti NPPKT karo prievolinkų skaičių. Taip pat turėtų būti įvedami papildomi saugikliai, pvz., jaunuoliai, neatlikę tarnybos ir neturintys teisėto atleidimo nuo jos, negalėtų gauti vairuotojo pažymėjimo, pretenduoti į valstybės tarnybą, studijuoti aukštosiose mokyklose, gauti valstybės garantuojamos lengvatinės paskolos studijoms finansuoti ir pan.

Apibendrinant šaukimo administravimo aspektus, galima teigti, kad, įvedus visuotinę karo prievolę, visų pirma, reikėtų keisti ir sugriežtinti teisinius šaukimo pagrindus, o praktiniam įgyvendinimui reikėtų papildomų pajėgumų užtikrinant, kad kuo daugiau karo prievolinkų atvyktų į RPKKS.



Papildomų išteklių poreikis

Atliekant preliminarų papildomų išteklių **šaukimui administruoti** poreikio vertinimą, buvo vadovaujama šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- papildomo personalo skaičiaus poreikis apskaičiuotas vadovaujantis karo prievolės specialistų skaičių reglamentuojančiu normatyvu, patvirtintu Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu;
- RPKKS (įskaitant poskyrius) skaičiaus didėjimas nuo šiuo metu esančių 24 iki 47 nustatytas remiantis iki 2009 m., t. y. prieš sustabdant šaukimą į NPPKT, veikusios Karo prievolės administravimo tarnybos buvusių padalinių skaičiumi;
- išsamiai nebuvo vertintos realios galimybės kiekviename Lietuvos regione ar savivaldybėje įsteigti papildomus RPKKS savivaldybių patalpose pagal panaudos sutartį, nuomojant patalpas ir pan., o remtasi vidutine infrastruktūros sukūrimo kaina, atsižvelgiant į papildomo personalo poreikį;
- išlaikymo išlaidos vertintos atsižvelgiant į šiuo metu KPKT patiriamas išlaidas, struktūrą ir prognozuojamą veiklų mastą.

Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių poreikis **šaukimui administruoti** pateiktas toliau lentelėje.

PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS ŠAUKIMUI ADMINISTRUOTI (LK KPKT)

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Papildomi žmogiškieji ištekliai // personalo skaičius	52	112	
Laiko ištekliai // metai	1–2	1–2	
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti (DU, SODRA, mityba, apranga, darbdavių soc. parama, kvalifikacijos kėlimas)	1,3	2,7	Metinės išlaikymo išlaidos
Eksploatacijai (komunalinės paslaugos, einamasis remontas, transporto išlaikymas, ryšių paslaugos, komandiruotės, kt. prekės, kt. paslaugos (iš jų – patalpų nuoma))	1,2	2,1	Metinės išlaikymo išlaidos
Infrastruktūrai sukurti (kapitalinis remontas, įrangos įsigijimas)	2,6	3,9	
Iš viso:	5,1	8,7	



2.2. KARO PRIEVOLININKŲ SVEIKATOS TIKRINIMAS

Veiklos organizavimo pokyčiai

Vertinant karo prievolininkų sveikatos tikrinimo procesą, būtina akcentuoti, kad medicinos personalo trūkumas yra bendra ir ilgametė KAS problema, kuri, 2015 m. atkūrus šaukimą į NPPKT, dar labiau paaštrėjo. Šiuo metu veikia keturios LK Karo medicinos tarnybos (toliau – KMT) KMEK pakomisės: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje. Taip pat 2021 m. buvo įsteigta nauja pakomisė Šiauliuose. Šiuo metu Vilniaus, Kauno ir Panevėžio pakomisės iš dalies yra sukomplektuotos, prasčiausia padėtis Klaipėdos pakomisėje, kurioje trūksta apie 40 proc. darbuotojų, o Šiaulių – komplektuojama. Su ypač sudėtingomis problemomis susiduriama siekiant pritraukti medikus, nes darbo rinkoje (ypač Vakarų Lietuvos regione) medicinos personalui siūlomi didesni atlyginimai. Kita problema – didelis KMT medikų darbo krūvis, nes tenka tikrinti ne tik karo prievolininkų sveikatą, bet ir rūpintis LK tarnaujančių PKT bei NPPKT karių sveikata. Dėl didelio krūvio ir personalo trūkumo ne visuomet spėjama skirti pakankamai laiko tikrinamiems asmenims, ženkliai mažėja pakomisių pralaidumas. Taip pat būtina įvertinti, kad KMT yra atliekamas ne tik sveikatos prieš priimančią tarnybą vienkartinis patikrinimas, bet ir vykdoma nuolatinė sveikatos priežiūra, dėl ko krūvis visuotinės karo prievolės įvedimo atveju dar labiau išaugtų.

Pagal praktinę patirtį ruošiantis pašaukti 3600–3800 NPPKT karių, preliminariai numatoma, kad reikia patikrinti apie 10 000–12 000 kandidatų. Įvedus visuotinę karo prievolę, prognozuojama, kad I šaukimo alternatyvos atveju reikėtų patikrinti apie 15 000 kandidatų, o II alternatyvos atveju – apie 29 000 kandidatų. Pirmu atveju reikėtų baigti sukomplektuoti visas 5 pakomises bei įsteigti vieną papildomą pakomisę Alytuje, antru atveju – ženkliai didinti esamų KMT pakomisių personalą arba įsteigti iki 4 naujų pakomisių. Siekiant greičiau patikrinti kuo didesnę karo prievolininkų skaičių, naujos pakomisės turėtų būti įkuriamos kartu su RKPKS (tokia praktika taikyta ir iki šiol). Tačiau būtina paminėti, kad išlieka rizika nesukomplektuoti pakomisių dėl anksčiau minėtų priežasčių, ypač Vakarų Lietuvos regione.

Šiuo metu susiduriama su iššūkiu, kad esamų karo prievolininkų sveikatos patikrinimo galimybės yra ribotos. Sudėtinga užtikrinti reikiamą karo prievolininkų, tinkamų tarnybai, skaičiaus pašaukimą nustatytu terminu, nes karo prievolininkų medicininis patikrinimas užtrunka iki 3 mėnesių, todėl sunku prognozuoti, kiek karo prievolininkų ir kada bus pripažinti tinkamais tarnybai. Viena iš priežasčių yra ribotos medicinos personalo galimybės KMEK pakomisėse, taip pat nėra medicinos pakomisės Alytuje, o Šiauliuose dar tik naujai įsteigta. Tai apsunkina karo prievolininkų sveikatos patikrinimo organizavimą, vykdymą ir kontrolę (nuvežimą, apmokėjimą už kelionę, derinimą su kitais regionais kandidatų, kuriems bus tikrinama sveikata, skaičių ir laiką ir kt.).

Kaip alternatyvą būtų galima svarstyti ir civilio personalo samdymą ar karo prievolininkų tikrinimą civilinėse įstaigose (papildomų išteklių poreikis šiai sričiai išskirtas papildomų išteklių poreikio lentelėje). Sveikatos tikrinimas civilinėse įstaigose nors ir sumažintų KMT krūvį bei priartintų paslaugą prie

vertinimo, tačiau sukeltų neigiamų rizikų, iš kurių viena svarbiausių – tikrinimo kokybės užtikrinimas. Šiuo metu KMEK pakomisės bent kartą per metus yra tikrinamos įvairiais aspektais, iš kurių vienas – priimamų sprendimų pagrįstumas. Jei sveikatos tikrinimą vykdytų daug įstaigų, būtų sudėtingiau užtikrinti koordinuotą kontrolę. Civilinių įstaigų atveju taip pat išauga rizikos dėl korupcijos (siekiant išvengti prievolės), mažesnės atsakomybės ir motyvacijos (požiūris gali būti labiau formalus), mažesnės patirties ir didesnės tikrinimo kainos.



Papildomų išteklių poreikis

Atliekant preliminarų papildomų išteklių **karo prievolininkų sveikatai tikrinti** poreikio vertinimą, buvo vadovaujama šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- papildomo personalo poreikis apskaičiuotas atsižvelgiant į vienam medikui tenkantį optimalų šauktinių, kurio sveikatos būklę galėtų tinkamai įvertinti per dieną, skaičių. Vertintas tik papildomas pareigybių poreikis, todėl medikų trūkumo (personalo sukomplektavimo) problemos tai neišspręstų, o tik dar labiau ją pagilintų;
- skaičiuota vidutinė infrastruktūros sukūrimo kaina, atsižvelgiant į papildomo personalo poreikį;
- išsamiai nebuvo vertintos realios sveikatos tikrinimo civilinėse įstaigose ar samdant civilį personalą galimybės, apimtyms ir procedūros, tačiau daryta prielaida, kad tokiu atveju patiriamos papildomos išlaidos šioje srityje valstybės mastu būtų tokios pat, kaip vykdamas šią funkciją KMT, t. y. papildomo personalo išlaidos atitiks privačiame sektoriuje samdomo personalo išlaidų sumą ar naudojant valstybinių sveikatos įstaigų personalą, o išlaidos medikamentams atitiks KMT patiriamas išlaidas;
- išlaidų išlaidos vertintos atsižvelgiant į šiuo metu KMT patiriamas išlaidas ir jų struktūrą, jas išgryninant pagal tai, kokia apimtimi jos yra susijusios su NPPKT, taip pat atsižvelgta į prognozuojamą veiklų mastą.

Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių poreikis **karo prievolininkų sveikatai tikrinti** pateiktas toliau lentelėje.


PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS KARO PRIEVLININKŲ SVEIKATAI TIKRINTI (KMT)

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Papildomi žmogiškieji ištekliai // personalo skaičius	25	95	Nurodytas tik papildomas etatų skaičius, tačiau toliau išliktų medikų trūkumo (neužimtų etatų) problema
Laiko ištekliai // metai	1-2	2-3	
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti (DU, SODRA, mityba, apranga, darbdavių soc. parama, kvalifikacijos kėlimas)	0,6	2,3	Metinės išlaikymo išlaidos
Eksploatacijai (komunalinės paslaugos, einamasis remontas, transporto išlaikymas, medikamentai ir darbuotojų sveikatos tikrinimas, ryšių paslaugos, komandiruotės, kt. prekės, kt. paslaugos)	2,4	4,1	Metinės išlaikymo išlaidos
Infrastruktūrai sukurti (kapitalinis remontas, įrangos įsigijimas)	2,0	4,3	
Iš viso:	5,0	10,7	
PAPILDOMA INFORMACIJA: finansinių išteklių poreikis sveikatos tikrinimui civilinėse institucijose* // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti / personalui samdyti	0,7	2,5	Metinės išlaikymo išlaidos
Sveikatos tikrinimui (medikamentai)	0,7	1,5	Metinės išlaikymo išlaidos
Iš viso:	1,4	4,0	

* Šios išlaidos įtrauktos į KMT lėšų poreikį. Išsamiai nebuvo vertintos realios galimybės, apimtyms ir procedūros sveikatos tikrinimą atlikti civilinėse įstaigose ar samdant civilį personalą, tačiau daryta prielaida, kad tokiu atveju patiriamos papildomos išlaidos šiai sričiai valstybės mastu būtų tokios pat, kaip vykdamas šią funkciją KMT, t. y. papildomo personalo išlaidos atitiks privačiame sektoriuje samdomo personalo išlaidų sumą ar naudojant valstybinių sveikatos įstaigų personalą, o išlaidos medikamentams atitiks KMT patiriamas išlaidas.

**2.3. VISUOTINĖS NPPKT
PAPILDOMI IŠTEKLIAI**
2.3.1. LK infrastruktūros sukūrimo išteklių vertinimas
Veiklos organizavimo pokyčiai

Šiuo metu turima LK infrastruktūra ir personalas gali užtikrinti apie 3 000 NPPKT karių apgyvendinimą ir rengimą, tačiau esant tam tikriems apribojimams. NPPKT karių pasiskirstymas per vienetus šiuo metu priklauso nuo kariuomenės infrastruktūros galimybių ir nuo esamo vienetų sukomplektavimo iš PKT karių: j mažiau sukomplektuotus LK vienetus yra paskiriama daugiau NPPKT karių. 2017 m. NPPKT karių skaičiaus padidėjimas nuo 3 000 iki 3 573 paskatino ieškoti laikinų infrastruktūros sprendimų (pasirinkta laikina konteinerinių stovyklų nuoma), todėl 2018–2021 m. šaukiamas NPPKT karių skaičius (3 800–4 000) yra maksimalus pagal turimas galimybes ir esamus apribojimus, užtikrinant minimalius karių išlaikymui ir rengimui keliamus reikalavimus.

Atlikus pirminį vertinimą nustatyta, kad I alternatyvos atveju (pašaukiant 6 100 šauktinių) reikėtų įsteigti 4 naujus „batalionus“, o II alternatyvos atveju (pašaukiant 11 900 šauktinių) – 14 naujų „batalionų“. „Batalionu“ šioje studijoje vadinamas santykinis matavimo vienetas papildomiems ištekliams įvertinti, jį sudarytų apie 750 karių, iš kurių apie 20 proc. būtų PKT kariai, likę – NPPKT kariai. Naujų „batalionų“ skaičiaus poreikis galėtų būti šiek tiek pakoreguotas, jei būtų keičiamas šaukimų procesas ir balansuojamas šaukimų planas laike, pvz.: sukūrus visą infrastruktūrą Mokomajame pulke, jame per pirmuosius tarnybos 3 mėn. visi šauktiniai baigtų bazinius mokymus, o toliau 6 mėn. tarnautų konkrečiame padalinyje – tokiu atveju j konkrečius dalinius galėtų būtų pašaukiama 3 kartus per 2 metus arba 5 kartus per 3 metus.

Itin svarbu akcentuoti, kad „batalionais“ šie vienetai vadinami tik sąlyginai, siekiant supaprastinti išteklių poreikio skaičiavimus. Realus papildomų šauktinių integravimas į LK struktūrą galimai reikštų kariuomenės modelio keitimą (mišri, mišri su Mokomuoju pulku, prievolininkų, dviejų greičių) ir papildomus iššūkius.

Vertinant infrastruktūros plėtros ir atnaujinimo poreikį, būtina paminėti, kad, atsižvelgiant į tai, kad NPPKT kariai didžiąją laiko dalį praleidžia treniruodamiesi poligonuose, būtina investuoti į naujas technologijas ir LK poligonų modernizavimą bei plėtrą. Simuliacinių sistemų naudojimas ir modernių taktinių įsigijimas sutaupytų nemažai laiko, resursų bei sumažinti poligonų užimtumą ir padidintų rengimo greitį. Visuotinės karo prievolės atveju tektų papildomai pradėti diskutuoti apie būtinybę Lietuvoje įsteigti dar vieną ar kelis poligonus ar mokomuosius laukus, galbūt skirtus tik NPPKT kariams, nes šiuo metu LK turimi poligonai yra apkrauti bei ieškoma vietos naujam poligonui, siekiant užtikrinti šiuolaikinius poreikius.



Būtina atkreipti dėmesį, kad, atsižvelgiant į ligšiolinę patirtį, reikėtų rengtis ir infrastruktūros projektų valdymo bei įgyvendinimo laiku iššūkiams tiek dėl vidinio KAS resursų „persitempimo“, tiek dėl viešųjų pirkimų procedūrų.

Taip pat reikėtų atskirai įvertinti ir Lietuvos statybų sektoriaus galimybes ir pajėgumus laiku įgyvendinti įsipareigojimus, jei vienu metu būtų pradėta vystyti tiek daug infrastruktūros projektų, ar įvertinti galimybes skelbti tarptautinius konkursus, nes tai galėtų pailginti infrastruktūros plėtros įgyvendinimo terminus ir būtų mažiau naudinga šalies ekonomikai (statybų sektoriaus galimybių ir pajėgumų vertinimas nebuvo šios analizės objektas).



Papildomų išteklių poreikis

Atliekant preliminarų papildomų išteklių poreikio **naujai LK infrastruktūrai sukurti** vertinimą, buvo vadovujamasi šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- infrastruktūros poreikis įvertintas atsižvelgiant į tai, kad I alternatyvos atveju reikėtų įsteigti 4 naujus „batalionus“, o II alternatyvos atveju – 14 naujų „batalionų“;
- KPKT ir KMT naujos infrastruktūros poreikis nurodytas 2.1 ir 2.2 dalyse, todėl čia jis įtrauktas kaip papildoma informacija;
- papildomas lėšų poreikis naujų batalionų infrastruktūrai vertintas, jei būtų vykdomos **„plyno lauko“ investicijos**: statomos kareivinės, štabas, mokymo korpusas, garažai, sandėliai, valgykla, šaudyklė, transporto remonto dirbtuvės, degalinė, plovykla, sporto kompleksas ir aikštynas, kontrolės postas, ramovė, tvora, sutvarkoma teritorija, inžineriniai tinklai ir kt.;
- nebuvo vertintos galimybės visus naujus LK vienetus dislokuoti vienoje vietoje, taip sutaupant dalį lėšų, pvz., kad viena kuro talpykla galėtų naudotis keli naujai sukurti batalionai, o ne kiekviename batalione statoma po atskirą kuro talpyklą ir pan.;
- nebuvo vertinta žemės išpirkimo kaina, jos paruošimas naujoms statyboms ir žemės paėmimo procedūrų trukmė;
- į infrastruktūros kūrimo kainą įtraukta ir jai būtinos įrangos kaina;
- vertinta infrastruktūros skaičiuojamoji kaina pagal preliminarūs personalo ir ploto poreikius, taip pat atsižvelgta į paskutiniu metu vykdytų statybos darbų pirkimų kainų pokyčio tendencijas;
- infrastruktūros sukūrimo laikotarpis įvertintas pagal teorinę procedūrų vykdymo trukmę, darant prielaidą, kad bus skiriamas pakankamas finansavimas, neužtruks dokumentų rengimo ir pirkimų procedūros ir nebus dirbama pašalinių darbų, todėl atsižvelgiant į realų darbuotojų trūkumą tiek įsigijimų, tiek infrastruktūros vystymo srityse, taip pat į darbuotojams tenkantį darbo krūvį, laikotarpis gali ilgėti;
- naujų poligonų kūrimas: šioje studijoje nebuvo detalai vertintos naujo poligono ar kelių įsteigimo galimybės ir jų dydis, taip pat nevertinta trukmė, kiek truktų vietos naujiems poligonams paieškos, detaliųjų planų keitimai bei žemių išpirkimo kaina.

Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių **naujai LK infrastruktūrai sukurti** poreikis pateiktas toliau lentelėje.

PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS NAUJAI INFRASTRUKTŪRAI SUKURTI (LK)

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Laiko ištekliai // metai	5–6	6–8	
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Infrastruktūrai sukurti (statyba ir įrangos įsigijimas)	228,0	804,0	Nevertinta žemės paėmimo kaina naujų batalionų steigimui ir naujo poligono ar kelių poligonų steigimui
Iš viso:	228,0	804,0	
Iš viso (įtraukus KPKT ir KMT infrastruktūros poreikį):	232,6	812,2	

Būtina atkreipti dėmesį, kad į lentelėje nurodytą naujos LK infrastruktūros poreikį neįtrauktas šiuo metu esamiems NPPKT kariams reikiamos ir per 6–7 m. planuojamos vykdyti KAS infrastruktūros plėtros poreikis.



2.3.2. GINKLUOTĖS, KARINĖS ĮRANGOS IR TECHNIKOS POREIKIS

Veiklos organizavimo pokyčiai

Šiuo metu tarnaujantiems NPPKT kariams ginkluotė, karinė įranga ir kita technika iš esmės yra skiriama perskirstant LK daliniuose turimą laisvą arba naudojamą, tačiau keičiamą į naujesnę ginkluotę, karinę įrangą ir techniką, todėl NPPKT kariai nėra pakankamai gerai aprūpinti, pvz., trūksta transporto priemonių nuvežti juos į pratybas (šiuo metu tam nuomojami autobusai) ir pan.

Įvedus visuotinę karo prievolę, papildomam NPPKT karių skaičiui perskirstyti esamą ginkluotę, karinę įrangą ir techniką nepakaks, ypač siekiant užtikrinti tinkamą NPPKT karių kovinį rengimą.

Papildomų išteklių poreikis

Atliekant preliminarų papildomų išteklių naujai ginkluotei, karinei įrangai ir technikai įsigyti poreikio vertinimą, buvo vadovaujama šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- įrangos poreikis įvertintas atsižvelgiant į tai, kad I alternatyvos atveju reikėtų įsteigti 4 naujus „batalionus“, o II alternatyvos atveju – 14 naujų „batalionų“;
- naujai kuriamiems batalionams lėšų poreikis įvertintas pagal analogišką motorizuotųjų pėstininkų bataliono organizacinės sistemos ir įrangos lentelę (OSĮL), kuri apima tik pagrindinės (būtiniausios) įrangos poreikį: šautuvai, kulkosvaidžiai, minosvaidžiai, granatsvaidžiai, šarvuoti visureigiai, sunkvežimiai (2 ir 5 t), sunkvežimių priekabos, generatoriai ir t. t.

Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių naujai ginkluotei, karinei įrangai ir technikai įsigyti poreikis pateiktas toliau lentelėje.

PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS NAUJAI GINKLUOTEI, KARINEI ĮRANGAI IR TECHNIKAI ĮSIGYTI

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 
Laiko ištekliai // metai	5–6	6–8
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)		
Ginkluotei, karinei įrangai ir technikai įsigyti	183,0	640,0
Iš viso:	183,0	640,0

2.3.3. NPPKT KARIŲ IŠLAIKYMAS IR JŲ RENGIMAS

Veiklos organizavimo pokyčiai

Vertinant NPPKT karių išlaikymą ir rengimą, šioje dalyje buvo vertinti tiesiogiai su jų išlaikymu ir rengimu susiję ištekliai. NPPKT karių rengimui reikalingo personalo ir LK dalinių išlaikymo poreikis įvertintas 2.3.4 dalyje.

Šiuo metu už NPPKT karį yra mokamos socialinio draudimo įmokos (apskaičiuojamos nuo minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA)), karys aprūpinamas apranga ir ekipuote pagal patvirtintas aprūpinimo normas, mokami maistpinigiai arba užtikrinamas aprūpinimas maistu pratybų metu, kas mėnesį mokamos išmokos buitiniams išlaidoms padengti, taip pat gali būti mokama vienkartinė premija už pavyzdinę tarnybą, o tarnybos pabaigoje išmokama skatinamoji išmoka, kurios dydis priklauso nuo kario tarnybos įvertinimo ir tarnybos savanoriškumo (ar pasirinkta savanoriškai tarnauti, ar pirmumo tvarka).

Pereinant prie visuotinės karo prievolės, iškiltų poreikis svarstyti, ar ir toliau NPPKT kariui būtų mokamos visos minėtos išmokos (pvz., skatinimas už savanorišką tarnybos atlikimą).

Be to, vadovaujantis Karo prievolės įstatymo nuostatomis, darbdaviams už NPPKT baigusius ir per 3 mėnesius nuo mokymų baigimo datos įdarbintus asmenis 6 mėnesius yra mokama kompensacija įdarbinto asmens darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti. Įvedus visuotinę karo prievolę, ši skatinimo forma taip pat taptų neaktuali, todėl būtų tikslinga svarstyti jos atsisakyti.

Atkreiptinas dėmesys, kad negalima įvertinti NPPKT karių išlaikymo išlaidų, kurių KAS negali planuoti ir numatyti – kompensacijų kario žūties, ligos ar sveikatos problemos atveju, nors esant didesniai šauktinių skaičiui tikimybė patirti tokias išlaidas išauga.

Šiuo metu vykdant NPPKT karių kovinį rengimą asignavimai šaudmenims planuojami tik baziniam NPPKT karių parengimui. Realus poreikis yra 3–4 kartus didesnis, siekiant tinkamai parengti karį. Visuotinės karo prievolės atveju, siekiant, kad karo prievolinkas būtų parengtas kovoti ir su naujai LK planuojama gauti ginkluote, šaudmenų įsigijimui turėtų būti skiriami ženkliai didesni resursai.





Papildomų išteklių poreikis

Atliekant preliminarų papildomų išteklių **NPPKT kariams išlaikyti ir rengti** poreikio vertinimą, buvo vadovaujama šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- vertinime daroma prielaida, kad NPPKT kariai bus išlaikomi pagal šiuo metu galiojančią tvarką;
- buvo atsižvelgta į MMA pokyčius, vertinant už NPPKT karius mokamas socialinio draudimo įmokas (įmokos apskaičiuojamos nuo MMA);
- nebuvo vertintos NPPKT karių išlaikymo išlaidos, kurių KAS negali planuoti ir numatyti: kompensacija kario žūties, ligos ar sveikatos problemos atveju;
- išteklių poreikis šaudmenims įvertintas pagal poreikį ir rengimo intensyvumą;
- atsisakoma skatinamųjų išmokų už savanorišką tarnybą ir subsidijų darbdaviams mokėjimo.

Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių poreikis **NPPKT kariams išlaikyti ir rengti** pateiktas toliau lentelėje.

PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS NPPKT KARIAMS IŠLAIKYTI IR RENGTI

	alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Laiko ištekliai // metai	1–2	2–3	Šaudmenų įsigijimui
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti (NPPKTK)	18,0	67,6	Metinės išlaikymo išlaidos
Kariniam rengimui, iš jų:	33,4	71,4	Metinės išlaikymo išlaidos
šaudmenims	31,7	68,1	Metinės išlaikymo išlaidos
eksploatacijai (kt. prekės, kt. paslaugos)	1,7	3,3	Metinės išlaikymo išlaidos
Iš viso:	51,4	139,0	

2.3.4. LK PERSONALO IR DALINIŲ IŠLAIKYMAS

Veiklos organizavimo pokyčiai

Pažymėtina, kad, siekiant patenkinti 3 000–3 800 NPPKT karių rengimo, medicininės priežiūros ir maitinimo poreikius, iki šiol susiduriama su civilio ir karinio personalo trūkumu. PKT karių trūksta tiek LK Mokomajame pulke (instruktorių), tiek kariniuose vienetuose (būrių, skyrių vadų). Be jau minėto medicinos darbuotojų trūkumo, šiuo metu taip pat nepakanka civilių darbuotojų daliniuose, pvz., valgyklų darbuotojų, infrastruktūros priežiūros specialistų. Todėl įvedus visuotinę karą prievolę personalo trūkumo problema dar labiau paaštrėtų.

Atlikus preliminarų vertinimą, nustatyta, kad visuotinės karą prievolės įvedimo atveju apie 20 proc. personalo turėtų sudaryti PKT kariai (būrių, skyrių, dalinių vadai, instruktoriai ir kt.), o 80 proc. personalo – šauktiniai. Atsižvelgiant į tai, I alternatyvos atveju nustatytas papildomas PKT karių skaičius būtų 625, o II – 2 125.

Taip pat išauga ir civilių darbuotojų poreikis (valgyklos darbuotojų, infrastruktūros priežiūros specialistų) – I alternatyvos atveju nustatytas papildomas civilių darbuotojų skaičius būtų 52, o II – 182. Nebuvo vertinamas papildomas įsigijimų specialistų poreikis, kuris atsirastų laikinai, padaugėjus įsigijimų procedūrų skaičiui (dėl naujos infrastruktūros, ginkluotės, karinės įrangos ir technikos įsigijimų).

Vertinimo 2.3.1 dalyje jau minėta, kad, atlikus pirminį vertinimą, nustatyta, kad I alternatyvos atveju (pašaukiant 6 100 šauktinių) reikėtų įsteigti 4 naujus „batalionus“, o II alternatyvos atveju (pašaukiant 11 900 šauktinių) – 14 naujų „batalionų“.

Didėjant LK naujų padalinių skaičiui, atitinkamai auga ir jų išlaikymo išlaidos. Papildomas išlaidų poreikis nurodytas papildomų išteklių vertinimo dalyje.

Papildomų išteklių poreikis



Atliekant preliminarų papildomų išteklių **LK personalui ir daliniams išlaikyti** poreikio vertinimą, buvo vadovaujama šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- personalo išlaikymo išlaidos atitinka NATO taikomą personalo išlaidų apibrėžimą;
- vertinime naudotos vidutinės PKT kario ir civilio personalo (darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis) išlaikymo išlaidos;
- KPKT ir KMT papildomo personalo poreikis nurodytas 2.1 ir 2.2 dalyse, todėl šioje dalyje neįtrauktas;
- infrastruktūros išlaikymo išlaidos įvertintos atsižvelgiant į realias vidutines vieno LK bataliono išlaikymo išlaidas;
- kitos prielaidos nurodytos „Veiklos organizavimo pokyčiai“ dalyje.



Vertinimo metu nustatytas papildomas išteklių **LK personalui ir daliniams išlaikyti** poreikis pateiktas toliau lentelėje.

PAPILDOMAS IŠTEKLIŲ POREIKIS PERSONALUI IR DALINIAMS IŠLAIKYTI

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Papildomi žmogiškieji ištekliai // personalo skaičius			
PKT karių	625	2 125	Be KMT ir KPKT personalo poreikio
Civilių	52	182	Be KMT ir KPKT personalo poreikio
Iš viso:	677	2 307	Be KMT ir KPKT personalo poreikio
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti (DU, SODRA, mityba, apranga, darbdavių soc. parama, kvalifikacijos kėlimas)	15,6	53,0	Metinės išlaikymo išlaidos
Eksploatacijai, iš jų:	5,6	17,4	Metinės išlaikymo išlaidos
infrastruktūrai išlaikyti (einamajam remontui ir komunalinėms paslaugoms)	2,7	8,5	Metinės išlaikymo išlaidos
kt. eksploatacijai (transporto išlaikymas, ryšių paslaugos, komandiruotės, kt. prekės, kt. paslaugos)	2,9	8,9	Metinės išlaikymo išlaidos
Iš viso:	21,2	70,4	







3. PAPILDOMŲ IŠTEKLIŲ FINANSAVIMO POREIKIS

Šioje dalyje pateiktas apibendrintas visų papildomų išteklių poreikio, įvedus visuotinę karą prievolę (žr. lentelę), ir jų finansavimo poreikio vertinimas.



BENDRAS PAPILDOMŲ IŠTEKLIŲ POREIKIS

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 	Pastabos
Papildomi žmogiškieji ištekliai // personalo skaičius			
NPPKT karių	2 300	8 100	LK
PKT karių	702	2 332	KPKT, KMT, LK
Civilių	52	182	LK
Iš viso:	3 254	11 014	
Laiko ištekliai // metai	5–6	6–8	
Papildomi finansiniai ištekliai // mln. Eur (pagal išlaidų kategorijas)			
Personalui išlaikyti (DU, SODRA, mityba, apranga, darbdavių soc. parama, kvalifikacijos kėlimas)	35,5	125,6	Metinės išlaikymo išlaidos
- Eksploatacinėms	10,9	26,9	Metinės išlaikymo išlaidos
- Šaudmenims	31,7	68,1	Metinės išlaikymo išlaidos
Metinės išlaikymo išlaidos, iš viso (1):	78,1	220,6	
- Infrastruktūros sukūrimui	232,6	812,2	
- Ginkluotei ir karinei įrangai, technikai įsigyti	183,0	640,0	
Projektinės (vienkartinės) išlaidos, iš viso (2):	415,6	1 452,2	
Iš viso (1+2):	493,7	1 672,8	

Atlikus preliminarų išteklių poreikio vertinimą, nustatyta, kad vien tik investicijos į infrastruktūros, ginkluotės, karinės įrangos ir technikos įsigijimą turėtų siekti **ne mažiau kaip 415 mln. Eur**, jei būtų siekiama pašaukti 6 100 šauktinių (vaikinių) kasmet, arba **apie 1,5 mlrd. Eur**, jei būtų siekiama pašaukti 11 900 šauktinių (vaikinių ir merginų) kasmet. Taip pat papildomai visuotinio karo prievolės modelio išlaikymui kasmet reikėtų skirti atitinkamai **apie 80 mln. Eur** (I visuotinio šaukimo alternatyva) arba **apie 220 mln. Eur** (II visuotinio šaukimo alternatyva).

Daroma prielaida, kad kasmet KAS papildomai būtų skiriama vidutinė (vienoda) suma investicijoms, o visuotinės karo prievolės papildomos išlaikymo išlaidos būtų patiriamos nuo 3-ųjų investicijų įgyvendinimo metų ir palaipsniui didėtų. Tokiu atveju vidutinis metinis KAS papildomo finansavimo poreikis vien tik visuotinei karo prievolei įgyvendinti pateiktas toliau lentelėje:

FINANSAVIMO POREIKIS

	I alternatyva (6 100 šauktinių) 	II alternatyva (11 900 šauktinių) 
FINANSAVIMAS (valstybės biudžeto lėšos)	Papildomai* kasmet skirti vidutiniškai po 110 mln. Eur, arba 0,21 proc. BVP	Papildomai 5 kasmet skirti vidutiniškai po 290 mln. Eur, arba 0,6 proc. BVP
Galima pirmojo visuotinio šaukimo data (ne anksčiau kaip)	Nuo 2028 m. (arba n+6 metai po sprendimo priėmimo)	Nuo 2030 m. (arba n+8 metai po sprendimo priėmimo)

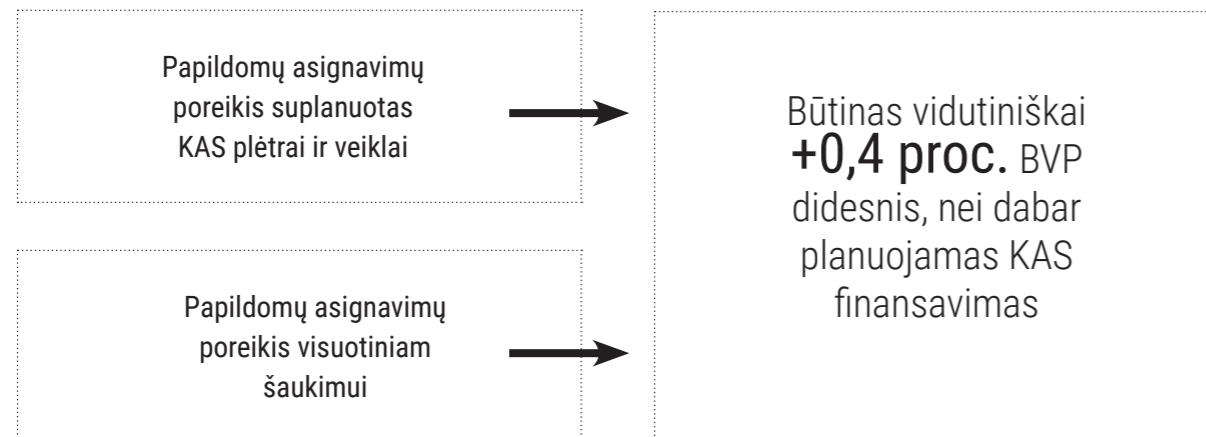
Teorinis papildomo KAS finansavimo poreikis vien tik visuotinei karo prievolei įgyvendinti pagal metus pateiktas toliau lentelėje:

		mln. Eur										
Alternatyva	Išlaidų sritis	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
I – 6 100 šauktinių 	Investicijos	83	83	83	83	83						
	Išlaikymas			20	40	60	80	80	80	80	80	
	Suma	83	83	103	123	143	80	80	80	80	80	
II – 11 900 šauktinių 	Investicijos	207	207	207	207	207	207	207				
	Išlaikymas			37	73	110	147	183	220	220	220	
	Suma	207	207	244	280	317	354	390	220	220	220	

* Palyginti su šiuo metu KAS planuojamais 2022–2031 m. asignavimais, t. y. papildomai pridėdant prie šiuo metu planuojamo asignavimų lygio. Metai nurodyti darant prielaidą, kad sprendimas bus priimtas 2022 m.



Taip pat svarbu pabrėžti, kad šis poreikis yra vertinamas kaip papildomas, t. y. siekiant vienu metu išlaikyti suplanuotą KAS plėtrą ir įgyvendinti visuotinį šaukimą, **asignavimai gynybai turėtų būti vidutiniškai apie 0,4 proc. nuo BVP didesni (šaukiant tik vaikus – 0,21 proc. BVP, šaukiant merginas ir vaikus – 0,6 proc. BVP), palyginti su šiuo metu planuojamu bei siekiamu lygiu, t. y. jei šiuo metu gynybai skiriama 2,03 proc. BVP, tai visuotinės karo prievolės atveju turėtų būti skiriama 2,43 proc. BVP. Siekiant 2030 m. gynybai skirti 2,5 proc. BVP, ši ambicija turėtų būti padidinta iki 2,9 proc. BVP.** Turint omenyje ribotas valstybės finansines galimybes, ypač atsižvelgiant į poreikį kovoti su COVID-19 pandemijos pasekmėmis, socialinės atskirties mažinimo bei kitus iššūkius, visuotiniam šaukimui reikalingų lėšų poreikis turėtų būti įvertintas bendrame kariuomenei keliamų uždavinių ir nustatytų prioritetų kontekste. Jei visuotinio šaukimo įgyvendinimas turėtų būti vykdomas iš šiuo metu patvirtintų KAS asignavimų, perskirstant resursus, tokia situacija galėtų sukelti kariuomenės pajėgumų plėtros ir modernizacijos stagnaciją ir galimą pajėgumų susilpnėjimą.





4. VALSTYBĖS GYNYBOS POREIKIAI, KARINĖ LOGIKA IR GALIMOS KARINĖS IMPLIKACIJOS

Vertinant visuotinės karo prievolės įvedimo poveikį KAS, nustatytos galimos šio poveikio sritys ir implikacijos:

1. **LK organizavimo modelio keitimas.** Visuotinės karo prievolės atveju naujų „batalionų“ integravimas reikštų ir kariuomenės modelio keitimą, todėl reikėtų apsispręsti dėl šių galimų modelių: mišri (šiuo metu egzistuojantis modelis, kai LK vienetai pagrįdžiai komplektuojami PKT kariais ir dalimi NPPKT karių), mišri su Mokomuoju pulku (Mokomajame pulke NPPKT kariai apmokomi individualių bazinių įgūdžių, o po to perkeliama tarnauti į LK vienetus), prievolinkų (maksimaliai padidintas NPPKT karių skaičius LK vienetuose) ar dviejų greičių (vieni LK vienetai komplektuojami tik PKT kariais, kiti – tik NPPKT kariais). Kaip pafrontės valstybei šis pokytis būtų itin reikšmingas ir keliantis daug iššūkių. Didelio dėmesio skyrimą ne profesionaliai kariuomenei NATO ekspertai vertina kaip mažiau efektyvų ir neigiamai veikiančią karinių dalinių parengties lygį – dėl to kritikos sulaukia ir kitos šalys, pvz., Estija.
2. **Karinio rengimo sistemos peržiūra.** Įvedus visuotinę karo prievolę, išaugtų PKT karių poreikis, kadangi jie būtų reikalingi NPPKT karių rengimui. Dėl šios priežasties PKT karių rengimas būtų labiau orientuotas ne į jų karinių kompetencijų ugdymą ir kolektyvinį kovinį rengimą, bet į mokomuosius įgūdžius. Atsižvelgiant į tai, kad kiekvieno naujai formuojamo NPPKT „bataliono“ sudėtyje turėtų būti mažiausiai apie 20 proc. PKT karių, įvedus visuotinę karo prievolę, NPPKT karių koviniam rengimui turėtų būti papildomai skiriama iki 625 (2 125 su merginomis) PKT karių. Tokiu atveju bendra PKT karių, skiriamų NPPKT karių rengimui, dalis sudarytų apie 12–15 proc. (25–30 proc. su merginomis) visų PKT karių, remiantis ribiniais 2022–2031 m. LK personalo skaičiais, o tai, savo ruožtu, sumažintų LK kovinę galią ir pailgintų reagavimo laiką. Sprendžiant šią problemą, reikėtų peržiūrėti šiuo metu veikiančią karinio rengimo sistemą ir papildomai per visuotinės karo prievolės sistemą rengti rezervo puskarininkius ir karininkus, kaip tai daroma kitose visuotinę karo prievolę taikančiose šalyse.
3. **Naujai suformuotų LK vienetų (NPPKT „batalionų“) funkcijų įgyvendinimas.** Šioje analizėje remiamasi prielaida, kad visuotinės karo prievolės atveju naujai suformuoti vienetai veiktų tik kaip mokomieji, kurie galimai turėtų būti prijungti prie didesnių dalinių, pvz., mokomųjų pulkų. Norint, kad jie taptų veiksmingais koviniais vienetais, būtų reikalingi papildomi resursai, siekiant užtikrinti jų aprūpinimą atitinkamomis karinėmis atsargomis, logistikos priemonėmis ir pan. LK struktūra ženkliai išsiplėstų.

4. **Tarnybos laiko diferencijavimas.** Siekiant, kad visuotinė karo prievolė reikšmingai prisidėtų prie gynybinės galios stiprinimo ir kartu būtų išspręsta personalo trūkumo problema, būtina su visuotinio šaukimo įvedimu svarstyti ir tarnybos laiko diferencijavimą. Šiuo metu šauktinių rengimas susideda iš 3 mėn. bazinio rengimo ir 6 mėn. kolektyvinio rengimo kariniame vienete. 9 mėn. laikotarpiu papildomai organizuojamas specialisto rengimas LK Sausumos pajėgų J. Lukšos mokomajame centre. Tačiau iš principo per 9 mėn. parengto eilinio kario panaudojamumas labai ribotas. Reikėtų sudaryti sąlygas parengti kariuomenei reikalingus specialistus, šauktiniams įgyti aukštesnį laipsnį.
5. **Karinio rengimo infrastruktūros plėtra.** Visuotinės karo prievolės atveju turima LK infrastruktūra nepatenkintų išaugusių karinio rengimo poreikių. Šiuo metu LK poligonai jau yra visiškai išnaudojami NATO priešakinių pajėgų bataliono kovinės grupės, Jungtinių Amerikos Valstijų rotuojamų pajėgų, PKT ir dabartinių NPPKT karių rengimui. Atsižvelgiant į tai, be tiesioginių infrastruktūros poreikių (pvz., batalionų kareivinės, štabai, valgyklos, sandėliai, garažai) atskirų batalionų ar vieno mokomojo vieneto (susidedančio iš 4, kai šaukiami tik vaikinai, arba 14, kai šaukiami vaikinai ir merginos, „batalionų“) įsteigimui, reikėtų plėsti mokymo infrastruktūrą, tokią kaip poligonai ar mokomieji laukai, o tai pareikalautų papildomų finansinių ir laiko resursų. Nors šioje analizėje neatsižvelgta į tokius kaštus, pagal pirminį vertinimą visuotinės karo prievolės įvedimo atveju reikėtų parengti vieną (arba tris – skaičiuojant merginas) papildomą poligoną arba mokomuosius laukus, užtikrinančius saugaus ir kokybiško kuopos lygmens kolektyvinio rengimo poreikius (apie 120 km² tuščios teritorijos vienam poligonui). Galimai tik iš dalies šiuos poreikius galėtų tenkinti naujas poligonas, kurio įsteigimo galimybės šiuo metu vertinamos.
6. **Valstybės gynybos koncepcijos peržiūra.** Manytina, kad, užtikrinant aktyviojo rezervo papildymą daug didesniu NPPKT baigusių asmenų skaičiumi (I alternatyvos atveju – dvigubai, II alternatyvos atveju – beveik 4 kartus), reikėtų peržiūrėti LK personalo rezervo koncepciją, įskaitant tarnybos aktyviajame rezerve trukmę ir įgūdžių atnaujinimo sąlygas. Visuotinės karo prievolės įvedimas taip pat lemtų būtinybę užtikrinti tinkamą papildomo rezervo karių skaičiaus aprūpinimą paskirtų užduočių įgyvendinimui, apimančią atitinkamų atsargų (pvz., apranga, ginkluotė, amunicija) kaupimą, logistinės įrangos įsigijimą, infrastruktūros vystymą tinkamam jų saugojimui. Tai pareikalautų papildomų išlaidų, kurie šioje studijoje detalčiai nebuvo vertinti.
7. **PKT ir LK Krašto apsaugos savanorių pajėgų (toliau – KASP) papildymas.** Tikėtina, kad, įvedus visuotinę karo prievolę ir nustojus veikti savanoriškumo atliekant NPPKT principui, sumažėtų procentinė NPPKT atlikusių asmenų, nusprendusių sudaryti PKT sutartis, dalis. Šiuo metu į PKT įsilieja apie 15–20 proc. NPPKT atlikusių asmenų. Daroma prielaida, kad įvedus visuotinę karo prievolę ši dalis sumažėtų iki 10–15 proc. (7–10 proc. su merginomis), nes tikėtina, kad didelė dalis jaunuolių NPPKT traktuos kaip būtiną atlikti pareigą, tačiau tolesnės karjeros nesies su tarnyba LK. Nepaisant to, atsižvelgiant į išaugusį bendrą NPPKT karių skaičių, PKT komplektavimas tokiu atveju vis tiek didėtų apie 10–20 proc. (20–40 proc. su merginomis). Antra vertus, manytina, kad visuotinės karo prievolės įvedimas turėtų įtakos didesniai KASP augimui: tie jaunuoliai, kurie nenorėtų atlikti ištisinės NPPKT, trunkančios 9 mėn., kaip alternatyvų variantą rinktųsi tarnybą KASP ir taip atliktų karo prievolę per ištęstinį 3 metų laikotarpį.



Šioje galimybių studijoje nebuvo vertintas visuotinės karo prievolės įvedimo poveikis makroekonominiu aspektu, tačiau poveikis ekonomikai ir darbo rinkai būtų ne vien tik dėl išaugusio poreikio daugiau lėšų skirti gynybai. Nors išsivysčiusių ir demokratinių valstybių didėjančios išlaidos gynybai sudaro saugesnes sąlygas investuoti, būtina pažymėti, kad mažėja valstybių galimybės finansuoti kitas, taip pat socialiai jautrias sritis (švietimą, sveikatos ir socialinę apsaugą). Lyginant NATO šalių kariuomenių ir darbo jėgos santykį, nuo 2015 m. Lietuvos darbo jėga toliau išlieka viena iš labiausiai „militarizuotų“ (tarp NATO šalių Lietuva užima ketvirtą vietą), todėl toliau sparčiai plečiant LK struktūrą, ypač vyraujant neigiamoms demografinėms tendencijoms, ateityje vis dažniau bus susiduriama su iššūkiais ne tik užpildant LK struktūras, bet ir galimai lėtinama ūkio šakų ir mokslo srities plėtra – į universitetus jaunuoliai grįžtų po pertraukos, jų įtraukimas į darbo rinką taip pat nusikeltų bent vieneriems metams arba galimai iš viso juos atitrauktų nuo pramonės, jei LK sėkmingai konkuruotų su likusiais darbdaviais.

Išvados

Ši visuotinės karo prievolės galimybių studija nesiūlo konkretaus sprendimo, o yra pagrindas tolesnei diskusijai. Sprendimas dėl visuotinės karo prievolės įvedimo turėtų būti priimtas tik esant plačiam politiniam sutarimui ir visuomenės paramai. Neabejotina, kad visuotinės karo prievolės įvedimas turi teigiamų aspektų, tačiau jis turėtų būti laikomas visos valstybės projektu.

Šioje visuotinės karo prievolės galimybių studijoje konstatuota, kad esamas NPPKT modelis ir šauktinių skaičius (apie 4 000) atitinka Lietuvos gynybos koncepciją ir iš esmės yra priartėjęs prie maksimalių galimybių ribos, įskaitant sąlygų sudarymą tvariai LK plėtrai ir modernizacijai. Todėl bet kokia tolesnė plėtra pareikalautų reikšmingų papildomų resursų. Be to, esamas modelis, įvertinus ir demografines tendencijas, iš dalies yra pasiekęs visuotinį 18–23 m. vaikų šaukimą su išimtimi dėl studijų. Tad diskutuojant su visuomene ir institucijomis bei prieš priimant galutinį politinį sprendimą, ar toliau išlaikyti esamą šaukimo modelį, ar įvesti visuotinę karo prievolę, ar visuotinumą siekti plėtojant alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, turėtų būti vertinami keli esminiai aspektai:

- **Visuotinės karo prievolės poveikis valstybei.** Neabejotina, kad visuotinės karo prievolės įvedimas tarnautų kaip svarbi atgrasymo priemonė. Žiūrint plačiąją prasme, kuo didesnės dalies valstybės piliečių įgyjamas pradinis karinis parengtumas duotų neabejotiną naudą valstybei ir piliečiams asmeniškai, ką rodo ir užsienio šalių, įvedusių visuotinę karo prievolę, patirtis (pvz.: Izraelio ir Suomijos). Sumažinus atleidimo nuo tarnybos ir atidėjimo pagrindų skaičių, šaukiant tiek vaikus, tiek ir merginas, karo prievolės modelis būtų grįstas socialinio teisingumo principu. Nuosekliai augant pradinį karinį parengtumą įgijusių piliečių skaičiui, stiprėtų ne tik kariuomenės rezervas, bet ir būtų ugdomas jaunuolių pilietiškumas ir patriotizmas, toliau stiprėtų visuomenės ir kariuomenės ryšys – garantas sėkmingai telkiant piliečius gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui. Visuotinės karo prievolės įvedimas pareikalautų didesnę dėmesį skirti vaikų ir jaunimo sveikatos būklei – tai ilgai galimai pagerintų dabartinės neigiamas tendencijas. Atliekant visuotinę karo prievolę, būtų įgyjami fiziniai, socialiniai įgūdžiai, pagaliau – konkretūs gebėjimai, praversiantys darbo rinkoje. Visa tai prisidėtų prie požiūrio į tarnybą kariuomenėje ne tik kaip į prievolę, bet ir kaip į pridėtinę



vertę turinčią patirtį. Didelės KAS investicijos į infrastruktūrą ir stambių projektų įgyvendinimas įtrauktų verslo sektorių, paskatintų regionų ekonomikos suaktyvėjimą. KAS taip pat prisidėtų prie papildomų darbo vietų sukūrimo, tiek tiesiogiai samdydama civilį personalą, tiek per įvairių paslaugų pirkimą.

- **Visuotinės karo prievolės poveikis kariuomenės struktūrai ir gynybos koncepcijai.** Dabartinė Lietuvos kariuomenės struktūra ir organizavimas išplaukia iš Valstybės ginkluotos gynybos koncepcijos. Dėl poreikio absorbuoti papildomą karo prievolinkų skaičių kariuomenėje turėtų vykti gana nemaži struktūriniai ir organizaciniai pokyčiai, todėl tikėtina, kad turės būti peržiūrėtos ir konceptualios valstybės gynybos nuostatos. Įvedus visuotinę karo prievolę, būtų pakeista koncepcija „pašaukti kariuomenės poreikius atitinkantį asmenų skaičių“ į „pašaukti kuo didesnį skaičių asmenų“. Priimant sprendimą turėtų būti užtikrinama, kad kariuomenė, turėdama didelį dėmesį skirti „mokymų“ užduočių vykdymui, kartu sugebės išlaikyti pakankamus kariavimo pajėgumus ir kovinę galią.
- **Visuotinės karo prievolės finansiniai kaštai ir laikas.** Priėmus sprendimą įvesti visuotinį šaukimą, šaukiant 18/19 m. vaikus iš karto baigus mokyklą, būtų galima pašaukti iki 6 100 jaunuolių, o šaukiant vaikus ir merginas – iki 11 900 jaunuolių. Lyginant su šiuo metu pašaukiamu tarnauti jaunuolių skaičiumi, kasmet papildomai būtų pašaukiama atitinkamai 2 300 ir 8 100 jaunuolių. Dėl neigiamų demografinių tendencijų galimų pašaukti jaunuolių skaičių reikėtų peržiūrėti ne rečiau kaip kas 5 metus. Priklausomai nuo pasirinktos alternatyvos, iki visuotinio šaukimo visiško įgyvendinimo reikėtų ne mažiau kaip 6–8 metų. Tam taip pat būtinas tvarus ir nuoseklus gynybos finansavimas ir jo augimas: prie šiuo metu planuojamų asignavimų gynybai lygio papildomai turėtų būti skiriama atitinkamai nuo 0,2 iki 0,6 proc. BVP, t. y. 2030 m. siekis skirti 2,5 proc. BVP turėtų išaugti atitinkamai iki 2,7 arba 3,1 proc. BVP.

Sprendimas dėl visuotinės karo prievolės įvedimo reikalauja ne tik ženklų finansinių išteklių, bet ir nuoseklaus ir ilgalaikio valstybės įsipareigojimo įgyvendinti plataus masto pokyčius, liečiančius ne tik KAS, bet ir kitas valstybės gyvenimo sritis. Be KAS, labiausiai prie šio sprendimo įgyvendinimo turėtų prisidėti švietimo, teisėsaugos ir teisėtvarkos, taip pat galimai sveikatos apsaugos institucijos. Jau mokyklose jaunuoliai turėtų būti supažindinami su jų, kaip būsimų karo prievolinkų, pareigomis, sudaromos sąlygos kariuomenei užmegzti su jais pirmąjį kontaktą. Taip pat turėtų būti sustiprintos ir pilietinio ugdymo bei fizinio lavinimo disciplinos. Visuotinumui įgyvendinimui būtų būtinas didesnis policijos įsitraukimas į karo prievolinkų paiešką ir pristatymą į RPKKS, taip pat daugiau pajėgumų reikėtų skirti administracinių ir galimai baudžiamųjų bylų nagrinėjimui bei nuosprendžių įgyvendinimo užtikrinimui. Reikėtų galvoti apie karo prievolinkų sveikatos tikrinimo galimybių praplėtimą, įtraukiant civilines sveikatos apsaugos institucijas. Kitų institucijų įsitraukimas būtų ypač svarbus sukuriant veiksmingą alternatyviosios tarnybos sistemą.

Apibendrinant galima teigti, kad esminis klausimas dėl visuotinės karo prievolės įvedimo yra šis: ar valstybė šiuo metu yra pasirengusi prisiimti iš tokio sprendimo išplaukiančius kaštus ir kitus įsipareigojimus ir valdyti rizikas, susijusias su jo įgyvendinimu.

